

ERDÉLYI GAZDA

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, BELKÖZÉP-UTCZA 11. SZ.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 6 FRT, 1/2 ÉVRE 3 FRT,
1/4 ÉVRE 1 FRT. 50 KR. EGY SZÁM 15 KR.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

A szegedi országos kiállítás. j.	433
Székely kivándorlás és telepítés. <i>Décsi M.</i>	434
A lovak egere. <i>Jakab László</i>	435
Tárca:	
Gazdasági kiállítás — falun. <i>Chariton</i>	436
Hasznos tudnivalók	438
Kisbete szakközlemények	
436	
Irodalmi szemle:	
Külföldi lapokból. <i>S.</i>	437
Könyvszemle	438
Kormányintézkedések	
433	
Vegyes közlemények	
438	
Közgazdaság, üzlet, forgalom	
439	
Hirdetések	

A szegedi országos kiállítás.

A szegedi országos mezőgazdasági kiállítás küszöbén állunk. Alig van magyar gazda, ha mindjárt viszonyainál fogva nem is vehet aktív részt a kiállításban, aki örömmel ne szemlélné a gazdatársadalom eme újabb akcióját, mely-annál örövendesebb, miután hír szerint a kiállítást önként és örömmel karolták fel a gazdák.

Mint tudjuk, a bejelentések a gazdasági termények minden ágából tömegesek és így a teljes siker már eleve biztosítottak látszik.

A küszöbön állva és reményekkel telve csak még egy óhajunk lehet, t. i. az, hogy a milyen tanulságosnak és impozánsnak ígérkezik ez a kiállítás, méltó legyen ahhoz annak látogatottsága is.

Az ilyen országos jellegű kiállítások szükséges volta és hasznossága minden kétségen és dispután fölül áll; az emberiség jólétének és így a gazda jólétének is a haladás, a folytonos fejlődés a leghatalmasabb emeltyűje és hol győződhethetünk meg a haladás fokáról, a hiányokról, melyek itt-ott bizonyára még vannak és mindenha lesznek, hol látnánk meg a leghelyesebb irányt, mely felé törekednünk és haladnunk kell, ha a cultur államok sorába óhajunk jutni — ha a kiállításokon nem?

És miféle reális haszna lenne mindazon tetemes áldozatoknak és fáradozásoknak, melyek árán az ilyen kiállítások létre hozatnak, ha a gazdaközönség nem törekednék megragadni az ilyen alkalmat tanulságok és tájékozódások szerzésére? A bankettek, sétahangversenyeket, művész-estélyeket és sok más szórakoztató ünnepségeket a gazda ne tekintse másnak, mint külső dokorumoknak, szükségeseknek, melyek nélkül — sajnos — nálunk még nem igen lehet komoly és életszükséglet képező hasznos dolgok bemutatásához nagyobb közönséget vonzani.

Ha tehát könnyebb és többen szeretnek így szorakozva tanulni, ám legyenek mindenféle ünnepségek, de ezek mellett ne hagyjuk figyelmen kívül a lényeg sem. A lényeg t. i. az, hogy minél többen és minél többet tanuljunk. Részletes és

alapos megfigyelésekre, összehasonlításokra, a jobbnak és hasznosabbnak felismerésére van szükségünk, hogy gazdasági kulturánk általános emelkedésén sikerrel munkálkodhassunk.

A szegedi kiállításon főleg hazánk déli részének gazdasági állapotáról nyerünk majd tájékozódást és összehasonlíthatjuk a távolabb eső vidékekről ott szintén megjelenő gazdák terményeivel, állataival stb. a délvidékiekét, kik a termények értékesítése körül sokkal előnyösebb helyzetben vannak mint mi, erdélyrészi gazdák. A jó és híres bánáti buza gyorsan és könnyen jut a nagyobb fogyasztó központokba; lovaikat a temesvári híres lóvásárokon Törökország, Románia és Szerbia kiküldöttei keresve-keresik és jól fizetik. Valamivel tehát kedvezőbb a helyzetük a miénknél, de azért nekik is sokat kell fáradozniuk, míg munkájuk gyümölcséhez juthatnak. A fénynek tehát náluk is megvan az árnyéka, melyet talán ők maguk ismernek legjobban és azért karolták most fel olyan örömmel, odaadással a szegedi kiállítás ügyét, hogy alkalmat nyerhesse a sötétebb, árnyékosabb részeket is kellő világításban megfigyelni és módot keresni ezek elosztására. És ha ez csak részben is sikerül nekik, dúsan lesznek kárpótolva az áldozatokért és fáradozásokért.

A hazai birtokosság nagyobb része mint látogató vesz részt, de ennek a tömeges látogatásnak is meglesz a maga nagy s talán az egész országra kiterjedő haszna abban, hogy megismerhetjük önmagunkat és a haza egyik legtekintélyesebb részének gazdasági állapotát, fejlettségét.

Mi melegen óhajtuk, hogy így legyen.

A másik nagyon fontos eseménye a kiállításnak az „V-ik országos gazda-kongresszus” tanácskozása lesz, melynek jelentőségét felettébb fokozza hazánk mai helyzete Ausztrálával szemben. A gazdasági kiegyezés ugyan megtörtént, de életbeléptetése még nagy akadályok leküzdése után történhetik csak meg s még így is ki tudná megmondani, hogy meddig állhat

A legjobb magvak legolcsóbb beszerzési

forrása

MAUTHNER ÖDÖN

cs. és kir.

udvari szállító,

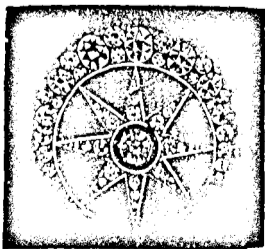
József főherceg Ő cs és kir. Fensége udvari szállítója, a román király Ő Felsége udvari szállítója. Ferdinánd bolgár fejedelem Ő kir. Fensége udvari szállítója, a szerb király Ő Felsége udvari szállítója, Fülöp szász-coburg-góthai herceg Ő kir. Fensége udvari szállítója

magkereskedése

BUDAPESTEN,

VI. ANDRÁSSY-ÚT 23-IK SZÁM. (28.)

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Sarga János

Ékszerész és órász.

KOLOZSVÁRTT,

Wesselényi Miklós-utca 11. szám.

Nagy raktárt tart mindennemű arany, ezüst és drágakő ékszerekből. Arany, ezüst, acél, nikkal fali és ébresztő órákból

Készít új ékszereket a legszebb kivitelben, valamint ékszer és óra javításokat pontosan.

Képes nagy árjegyzék ingyen és bérmentve.

Részletfizetésre kedvező feltételek mellett.

SÁRGA GERGELY

fehérnemű-, vászonn- és
férfi divat raktára

Kolozsvárt, Wesselényi Miklós-utca (Belhid-utca) 8. sz.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses figyelmét felhívni a tavaszi idényre dúsan felszerelt

RAKTÁRAMRA,

u. m. mindennemű kész női, férfi és gyermek fehérneműk, fehér és színes asztalneműk, Cliftonok, Creasz hollandi és rumburgi vásznak, ág- és asztalterítők, függöny, szőnyeg és paplanok. Valódi szintartó mosó kelmék, új zebr, kreton és batizet. Keztyők, harisnyák. Nap- és esőernyők.

Midőn a n. é. közönség szives pártfogását kérem, hátor vagyok megjegyezni, hogy nálam legszolidabb kiszolgálás és a legolcsóbb árak szerepelnek.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltemek.

Vagyok kiváló tisztelettel

SÁRGA GERGELY

KOLOZSVÁRT, Wesselényi Miklós-utca 8. szám

(120.)

majd fern ez a viszony a két állam között? Ki merné jósolni, hogy a magasra csapkodó hullámok lecsendesednek és gazdasági életünk a régi mederben folydogálhat tovább? Lehet, hogy így lesz, de az is épen így megtörténhetik, hogy a gazdasági különválás nem lesz elkerülhető. Már pedig erre az eshetőségre nemcsak gondolni kell a magyar gazdának, hanem elő is kell készülnie. Gazdasági rendszert, termelési irányt nem lehet máától holnapig változtatni, különösen nem akkor, ha annak szüksége váratlanul, készületlenül, megfelelő terv nélkül találja a gazdát.

De más áramlatok és törekvések is hódítottak az utóbbi években. A paraszt szociálisták egyes rétegei ugyanis a birtokviszonyok megváltoztatására és a kisember hitelviszonyainak rendezésére törekcsenek, mely törekvések tekintélyes nemzetgazdák véleménye szerint is nem csupán egyéni vonatkozásaikban, hanem és főképpen magyar nemzeti szempontból megszívlelendők, megfontolandók és ezen kérdések megoldásának módozatai előkészítendőek.

A gabona uzsora kérdése és a biztosítás ügynek a kölcsönösség alapján leendő rendezése szintén nagy körültekintést igénylő s már-már halaszthatlan teendőt képez. Az első inkább a kisgazdák bajait szaporítja még pedig évről-évre nagyobb arányokban, a második pedig minden gazdának nagy érdeke. Hogy miként viszi majd ezen kérdéseket a gazda-kongresszus közelebb a megoldáshoz, azt persze előre nem tudhatjuk, de reményünk van aziránt, hogy ilyen nagy és országos érdeket képező kérdésekben kicsinyes szempontok nem érvényesülhetnek. A kérdésekkel foglalkozó egyéneknek föl kell emelkedni a tárgy fontosságához és tisztán a közös, általános érdekek méltatását kell szemelött tartaniok, mert mi sem lenne elszomorítóbb, mintha itt is első sorba jutna az „én“ és csak azután következne a „te“ és „ő“.

Sok és fontos kérdés vár még megoldásra a szőlőszeti és borászati kongresszuson is, hiszen mindannyian érezzük azon hiányokat, melyek szőlőink rekonstruálásának és boraink megfelelő értékesítésének útját állják. Gyakorlati tapasztalatokra támaszkodva lehet és kell most ezen kérdéseket megvilágítani, hogy ugy a termelők, mint a politikai hatóságok megtalálhassák, illetve megismerhessék feladataikat, melynek minden vonalon való betöltése után várható csak kielégítő eredmény.

A mint ezen rövid vázlatból is látható, egész halmaza a komoly megfontolást igénylő kérdéseknek vár megvitására

a szegedi gazda-kongresszuson. Hisszük, hogy a legilletékesebbek tanulmányainak eredményeit és vezér egyéneink irányt adó véleményeit lesz alkalmunk meghallgatni ezen fontos kérdésekről, mely esemény már magába véve is nagy jelentőségű, ma mikor a jövő alakulások képe oly bizonytalan.

Tudomásunk szerint hazarészünkből is sokan látogatnak el a kiállításra. Örvendünk rajta és melegen ajánljuk a kongresszuson előadandók figyelmes meghallgatását. A tapasztalati tények tömör kivonatai lesznek ezek és meghallgatás után összevetve a saját tapasztalatainkkal megalkothatjuk belőlük véleményünket a kérdések felől.

Székelykivándorlás és telepítés.

Sokat irtak arról, hogy miképen lehetne megakadályozni a székely kivándorlást, a mely főleg Oláhországba folytonos. De arról nem igen olvastam, hogy ezt a kiváló munkaerőt miképen lehetne az ország szívébe édesgetni, a hol szükség volna a munkás kézre. Pedig a székely nép olyan, mint a jól telelt anyakasméh, folytonosan bocsátja ki magából a rajokat, nemcsak Oláhország, hanem édes hazánk s bérczes kis hazarészünk minden pontjára. Hány tudóst, költőt, püspököt, kiváló államférfiut adott s most is hány hivatalnokot ad hazánknak, meg iparost.

Első a miért nem igen megy a székely nép az ország belsejébe az, mivel igen távol van tőle és nem ismeretes a viszonyokkal. Alig kerül fél napjába és pár forintjába s már Oláhország valamelyik nagyobb városába eljuthat. Mig ha csak Kolozsvárra akar jutni, egy napi útjába kerül. Mekkora kerülőt tesz a háromszéki székely, a mig Kolozsvárra eljuthat. Szerintem ezen a bajon ugy lehetne segíteni, ha kiépülne a vasút Apahidától Maros Vásárhelyen át Segesvárig, így egy fél napot nyerne a székely ember az ország belsejébe való juthatásra s annyi idő alatt eljutna Budapestre is, mint Bukarestbe, legfennebb pár óra különbség ha lenne. Meg kellene a cselédeknek is könnyíteni az utazást. Egy cselédnek Budapestig 2 forint lenne csak a vasút. Hisszem, hogy ez az áldozat nagy hasznára lenne nemzetünknek. Mert hisz a székely kivándorlást csak ugy lehetne megakadályozni, ha ide benn a hazában kapnának véreink munkát és jobb fizetést. Hisz az oláh földesúr (bojár) legszivesebben fogad székely cselédet és szívesen ad nekik havi 8—10 forintot. Ezt az összeget Budapesten is szívesen megadnák. Ha nézzük, hogy kik vándorol-

nak ki Oláhországba, azt látjuk, hogy azok, a kiknek van ugyan egy-két földcskéjük, de ebből élni nem tudnak. És a székely nép az, a mely Oláhországnak kiváló, megbízható cselédséget, igen sokszor napszámot is ad. Ezt a kérdést meg kell oldani. Ha a napszámokat olcsón szállítja csoportonként a vasút, ugy ezt a kedvezményt ki kell terjeszteni a cselédekre is.

A kivándorlás másik oka az, hogy nem tudja a nép azt, hogy még hazánkban is lehet jó szolgálatot kapni Brassón kívül.* Ha Brassóban nem kap szolgálatot, mindjárt Oláhországra gondol. Nem tudja, hogy Arad, Szeged, Budapest s más nagy városainkban az alföldön helyet találhat a szorgalmas cseléd. Sajnos, hogy ez a cselédügy egyike legrendezetlenebb dolgoknak. Hisszem, hogy ez is a közigazgatás államosításával rendezhető lenne, a mennyiben minden községben a kínálat és kereslet nyilván lenne tartva s ez a megye székelyén összpontosítva, a hol mind a gazda, mind a cseléd havonként bizonyos napokon tudakozódhatnának. S akkor nem lenne kiszolgáltatva sem a gazda a zsarolásnak, sem a cseléd igen sok esetben az elzüllesnek.

A telepítésnek egy más módját is tudnám lelkemből ajánlani. Az államkormány a telepítést megkezdette és hazarészünkben N.-Sármáson a Mezőségen létesített ilyen telepet. De itt is van valami, a mi nem volt eltalálva. Telepeseket a Dunántulról hozott, a kik a földjeiket részébe adják az oláhoknak. A Mezőségen szétszórva a községekben vannak magyarok, a kik között sok a székely előnevű s más olyan név, a milyen előnév sok van a székelyek között. Ez azt bizonyítja, hogy a mezőszégi magyarság székely telepítvény. Sőt a mezőszégi magyar földbirtokos-osztály is nagy részben székely telepes. Ezt sok családról ki tudnám mutatni.

Ha a jelen a multon épül fel, a tapasztalás életiskolájából ma is tanulhatnánk. S ez az, hogy a Mezőségen kell telepítvényeket létesíteni, még pedig ne a Dunántulról, hanem a Székelyföldről. Ezt tudomására kell hozni a székely népnek és a székely kivándorlás meg fog szünni s a Mezőségen lehet székely telepet létesíteni. Föld ott van elég.

Csak szerintem azokat a telepeket vasút mentén kell létesíteni. Sok nagy-sármási telepestől hallottam: »Megvolnánk, de messze a város. Ha valamit termelünk, nincs hol eladni.« És ez igaz is.

Ha Apahidától Vásárhelyig a vasút kiépülne, ennek a mentén lehetne még ne-

* Kolozsvárt is, sőt Erdély más városaiban is kapnak és szolgálnak is elegen. Szerk.

Telephon : 198.

Solymosy és Társa betéti társaság.

Sörgönyök :
Solymosy gépgyár.

Gépgyár és Vasöntöde

Kolozsvár.

Álló és fekvő gőzgépek, szivattyúk, sajtók
— TELJES SZESZGYÁRI-, MALOM ÉS TÉGLAGYÁRI BERENDEZÉSEK. —

Gőzkazánok, Vízkerékek, Turbinák.

GAZDASÁGI GÉPEK: Cséplőgépek, Járgányok, Rosták, Trieurök, Szecskavágók, Boronák, széna- és szőlőprések stb.

Fémöntvények. — Oszlopok. — Csigalépcsők. Külön osztály: **EKÉK.**

hány telepet létesíteni. Egyet M. Kályánban, a kályáni vámnál, M. Frátán, Berkenyesen s így tovább. Hisz nagy uradalom van itt a Mezőségen nagyon sok. 20—30 holdas birtokot lehetne létesíteni 100—200 at is egy egy telepen. Ha a vasút mellett lenne a telep, ez nagy előny lenne a telepesekre nézve. Hisz Kolozsvár és Maros-Vásárhely között 100 kilométernyi csak a távolság és e közé a Mezőségre a közben levő falvakba és azok azok határain létesítendő falvakba 10,000 telepet könnyen el lehetne helyezni. Ez a telepítés egy nagy nemzeti kérdést is megoldana, hisz a székely nép nem bir assimilláló képességgel, szívós faj ez.

De ennek a telepítésnek első tényezője lenne az Apahida—Maros-Vásárhely között vasút kiépítése. Hisz akármelyik város akkor csak egy órányira lenne bármelyik mezősegi teleptől, hogy pedig a Mezőség áldott földje még kihasználásra vár, azt sokan hirdetik. Meg lehetne itt a szőlő nagyban való termesztését, a gyümölcsfajtenyésztést, a cukorrépa-termelést kezdeni, de első a vasut, második az, hogy legyen ember, mert a Mezőségen kevés a nép, sok a föld. És az állam kormánya a mit bölcsen megkezdett a Mezőségen, a telepítést, folytassa is, de úgy, hogy székelyeket telepítsen s a telepre lelkes és lelkiismeretes vezetőket állítson, mert ezek hiányában hiába való, kárba, veszett minden fáradság, minden áldozat.

Egy nagy nemzetgazdászati kérdést érintettem, egyes dolgokban tévedhettem, de szívesen veszem, ha e kérdéshez mások is hozzászólnak. A vélemény-nyilvánítások tisztázzák, érlelik az eszmét.

Dézi Mihály.

A lovak egere.*

Hol és mikor keletkezett az a nézet, hogy a lovak heveny emésztetlenségénél észlelhető fültő-mirigy duzzanat nem az emésztetlenség következménye, hanem megfordítva, a heveny emésztetlenség (kólika) ezen duzzanatnak a folyománya: azt nem lehet tudni.

Az tény, hogy a lovak heveny emésztetlenségénél, sőt a kólika súlyosabb eseteiben is megtörténik, hogy a fültőmirigyben nagyobb mennyiségű nyál halmozódik össze, minek következtében a fültőmirigyek megduzzadnak. Ezt a duzzanatot nevezik aztán *egérnek* és ezt tartják a betegség okának és főfészkének. Némely vidéken annyira beleszerettek már ebbe az egérbe, hogy akár mi baja van az állatnak, az első kérdés ez: „vajjon nincs-e egere?” És még jó, ha az a gondolat csak kérdés marad, de a legtöbbször már nem is kérdés ez, hanem határozott vélemény, megállapított kórisme, még az orvos ellenkező véleménye után is. Ha pedig valamely ló orvosi kezelés nélkül hull el, az ok rendszeren az, hogy egere volt.

* Az „Állategészség” f. évi 9-ik számából. (=)

Jó lesz tehát kifürkészni, hogy tulajdonképpen miféle jószág ez az egér?

Néhai Patikai Lukács uram ezelőtt 106 esztendővel irt népszerű orvosi könyvében a francia állatorvosokhoz vezet vissza ennek eredetét, kiktől Németországba, onnan pedig hozzánk terjedt volna az egérhez fűződő ferde fogalom.

Nem tartom ugyan nagyon fontosnak a rossz szokások, ferde fogalmak vagy bálhiedelmek eredetének kifürkészését, de mikor valami rossz és következményeiben káros szokás olyan széleskörű hódításokat tesz, mint nálunk ez a veszedelmes egér, nem csak érdekes, de tanulságos és talán a jobb meggyőződés csirájává is lehet ezeknek története.

Ez a gondolat vezet rá, hogy az egérről szólva, annak historicumát is érintsem.

Hogy a köznép hite, felfogása és képzelete szerint mi és milyen lehet a lovak egere, azt csak az elejtett szavakból sejtem, melyek szerint élő lény ő, mint a mezőn futkosó társai. A csapongó képzelet még az utat és módot is felfedezte már, melyen a takarmány nyál a lóba jut, hol természetesen nem érzi jól magát, menekülni akar s a fültő alatt fennakadva, ha ott meg nem ölik, vagy agyon nem zúzzák, nagy bajt okoz.

Patikai uram az ügynek illetően felfogásáról régi könyvében nem tesz említést, a miből azt a következtetést vonhatjuk, hogy ez a hit a népnél abban az időben még nem volt nagyon általános. Az említett könyvben az *egér* nem is mint a heveny emésztetlenség okozója, hanem félreérthetetlenül úgy van leírva, mint a fültőmirigy lobja és óva inti Patikai uram hallgatóit (a mű népszerű előadás alakjában van írva), hogy ne higgyék a francia állatorvosok állítását, mely szerint az *egérbaj fészke a hasban lenne és az egér összezuzása után a gyomorhaj meggyógyulna*. Az egér összezuzását károsnak, sőt veszélytozónak jelzi ő is és utal arra, hogy az az egér tulajdonképpen „a nyál makkocskáknak megkeményedéséből áll.” — vagyis a fültőmirigyek lobosodása.

Az tehát már ebből is bizonyos, hogy a mult század utolsó negyedében a francia és a német gazdáknál az egérhez hasonló fogalmak fűződtek, mint később — és ma is — nálunk.

A magyar szakirodalomban nincsen aztán többé szó az egérről, kivéve a fültőmirigylobnak egy-két ismertetését, melyeknél csak annyit találunk, hogy népiesen egérnek is nevezik.

Többször gondolkodtam a felett, hogy mi táplálta tehát a néphitet olyan intenzív módon, hogy több mint száz év óta növeszti és terjeszti ezt az egeret.

A szakkönyvek, közlönyök, lapok nem táplálták s maga a fültőmirigylob is olyan lefolyásu betegség, melyhez kólika, bélgörcs, puffadás stb nem igen szokott társulni, hiszen az ebben szenvedő lovak alig tudnak nyelni s így többnyire üresek, hasuk összeesik stb.

De valami összefüggésnek mégis csak lennie kell a kólika némely alakja és a fültőmirigyek duzzanata között, mert különben nem tarthatná fenn magát ez a hit.

Hát ilyen összefüggés van is, csak hogy nem olyan alakban, nem olyan alapon és mértékben, mint ahogy azt a nép hiszi.

A hevenyemésztetlenségénél ép úgy mint a meghülésből eredő kólikánál az emésztés rendszeres folyamata szünetel s ez a szünet csak-

nem átmenet nélkül áll elő, de az emésztéshez szükséges nedvek elválasztása azért a különben ép mirigyekben tovább folyik.

Hogy a növényevő állatoknak milyen tömeg ilyen nedvre van szükségük, azt kevesen tudják s innen van, hogy ezen nedveknek egyszerű felhalmozódását is egyenesen beteges állapotnak tekintik és nem hajlandók feltételezni s még kevésbé elhinni, hogy az csak egy momentán keletkezett rendellenes állapotnak következménye.

Az emésztés rendszeres folyamatához egyik legnélkülözhetlenebb kellék az elegendő mennyiségű nyál. Ezt a nedvet pedig a hasnyálmirigyeken kívül (melyeket élőállatnál nem láthatunk, nem tapinthatunk) főleg három olyan mirigypár szolgáltatja, melyeknek működését, elhelyezkedését és alakját minden gazdának ismerni kellene.

Ez a három pár mirigy: a fültő-, állalatti és nyelvalatti mirigy. A fültőmirigyek, melyeknek az egér szerepe jutott, nagyok, az állcsont mögött közvetlenül a fültő alatt fekszenek s mintegy 10—14 centiméter hosszúságban futnak onnan le. Az elhasznált nyál mennyiség legnagyobb részét ezek szolgáltatják.

Colin kísérletei szerint evésközben a fültőmirigyek elválasztása óránként közel 2½ kilogramm, az állalatti mirigyeké 120—150 gr., a nyelvalatti mirigyeké pedig 18—20 gramm. A nyál elválasztás mennyiségét különben befolyásolja a fogyasztott takarmány viztartalma is; szárazabb, durvább takarmány előkészítéséhez jóval több nyál szükséges, mint a nedvdús zöldtakarmányokéhoz. — *Ellenberger* és *Hofmeister* szerint rágáskor a lovak a zab és szecska benyálazására ezek súlyának kétszeresét, a szénának négyszeresét, míg a zöldtakarmány súlyának mintegy felét választják el. A nyál elválasztás azonban az evés szünetelése alatt is folyamatban van, bár nem oly fokozott módon, mint evéskor. Így *Colin* szerint egy ló nyálmirigyei 24 óra alatt 42 kilogramm, egy szarvasmarha mirigyei pedig 56 kilogramm nyálat választanak ki.

Ezekből könnyen elképzelhető, hogy a ló fültőmirigyeiben, melyek együtt alig 600 grammnyi súlyúak, milyen óriási nagy az anyagforgalom. Óránként egyikben-egyikben közel egy liter nyál készül, melyhez sok vérnek oda-folyása, illetőleg keresztül áramlása szükséges.

Ha aztán egy pillanatban olyan állapotba jut a ló, melynél a nyál fogyasztása részint az evés-, részint az emésztési folyamat szünetelése miatt megszűnik, gondolható-e, hogy ezzel együtt ezen mirigyek munkássága is azonnal félbe szakad? Ugye bár nem! Hiszen ezek a mirigyek úgy a meghülésből, mint a heveny emésztetlenségből származó kólikánál érintetlenül maradnak, nekik ezekhez a betegségekhez egyelőre semmi közük.

Mi történik hát? . . . Egyszerűen az, hogy az ő anyagcseréjük és munkásságuk zavartalanul folytatódik tovább addig, míg a visszamaradó anyagkészletük fel nem halmozódik és a mirigy állománya nyomás alá nem kerül. Az anyagnak a mirigy nyálvezetékeiben való felhalmozódása folytán ugyanis folyton nagyobbodó feszülés áll elő, mely miatt a mirigy-sejtecskék munkássága megszűnik, a feszülés egyenlővé válik a belső nyomással és így a vérnek odaáramlása is korlátok közé szorul. Mialatt azonban ez végbe megy, a nyállal és vérrrel telített mirigyek nagyobbakká

A Zalathnai kénkovandó ipar részvénytársaság

Brassói kénsav- és műtrágya-gyára ajánlja legjobb minőségű mindennemű műtrágyáit

a t. ez. gazdaközönség figyelmébe. — 100 q.-án alóli megrendelést legcélszerűbb az „Erd. Gazd. Egylet” raktárához intézni. —

Arajanlatokkal készséggel szolgál a **KÖZPONTI IRODA BUDAPEST, IV. ker., Bécsi-utca 5. szám.**

(11.)

válnak s a fültő alatt sokszor kis ököl nagyságban is kidomborodnak.

E közben a meghült vagy megzabált lónál többé-kevésbé súlyos kólika-tünetek, nyugtalanság, puffadás stb. lépnek előtérbe, melynek okául a mi jó gazdáink más kézzelfogható rendellenességet nem találván — ezt a mirigy duzzanatot, vagy helyesebben az alapbaj következménye képpen létrejött nyál-felhalmozódást tekintik, mert nem látják az erdőt a fától, az okot az okozattól. Mi tehát az a veszedelmes *egér*? A fültő-mirigyekben a szünetelő emésztés miatt felhalmozódott nyál.

Lehet, hogy valamikor, réges-régen, azok a francia állatorvosok, a kiknek büneül róttá fel *Patikai* uram azt a rossz szokást, mely szerint ilyen esetekben a kevésbé tájékozottak neki esnek ennek a különben is a nagy feszülés miatt már fájdalmas, finom szerkezetű, idegekben és véredényekben rendkívül dús szervnek és azt marokkal szorongatják, fogakkal összerágják, vasfogókkal összezúzzák, mások pedig bele szurkálnak és külön erre készített apró horgokkal állományát kitepik — mondom, lehet, hogy azok a francziák egészen másképpen és más czélből kengették, masszírozták ezeket a nyállal telt mirigyeket.

Az ügy ugyanis orvosilag átgondolva úgy áll, hogy kisebb foku heveny emésztetlenség-nél, ha az itt felhalmozódó nyálat gyenge masszálással a szájüregbe juttathatjuk és az állat azt lenyeli, a gyomorban pangó takarmány emésztése elősegítettik. És ha ezen eljárás régi eredetére gondolunk, mikor még a tulajdonképeni gyógyszerekkel való kezelés nagyon kezdetleges lehetett és ilyen természetes úton való támogatására szükség volt: nem szabad azt elítélnünk vagy csekély hatása miatt kicsinyelnünk.

A mai durva, oktalan és következményeiben igen sokszor felettébb káros eljárás tehát csak elfajulása, kóros kinövése az eredetileg szelid és okszerű eljárásnak.

Mi legyen tehát mindezekből gazdáinkra nézve a tanulság?

Mindenek előtt az, hogy a lónak *egere* nincsen s így egérbetegségben nem szenved soha, hanem mindazon esetekben, mikor a fültő mögötti tájon duzzanatot látunk, a mely melegebb a test többi részénél és fájdalmas, a melynél az állat lélegzése nehezített, maga pedig bágyadt s inkább hullatag, mint nyugtalan: egyszerűen fejlődő fültőmirigylobbal lesz dolgunk; az olyan esetekben pedig, mikor az állat hirtelen betegszik meg és hasfájdalmakkal vergődik, ha a fültőmirigyek megduzzadása

jelen lenne is, ez csak a belekben szünetelő emésztés folyamánya, vagyis a kólika következménye, mely az emésztés kezdetével azonnal eloszlik, minden beavatkozás nélkül.

Ilyenkor tehát nem az egérnek keresztelt — és a felhalmozódott nyáltól feszülő — mirigyet kell összezúzni, beteggé tenni, hogy azután lobosan beszűrődő és szétroncsolódó vagy elkérgesedő sejtecskái soha többé ne teljesíthessék fontos feladatukat, a nyál kiválasztását, hanem az alapbajt kell gyógyítani, mely épen ezeknél az eseteknél, ha idejében történik, rendszeren jó eredményre vezet, anélkül, hogy a fültőmirigyhez hozzá is nyulnánk.

Hogy az alapbaj okszerű gyógykezelése miben áll, azt talán mindenki tudja. Heveny emésztetlenség esetén 15—30 gr. áloé 100—150 gr. glauher vagy keserűsával együtt beadva, rendszeren segít a bajon, ha e mellett még az állatot jól ledörzsöltetjük szalmából készült csutakkal és hevesebb fájdalmak esetén bátor lépésben jártattatjuk, a végbelet kitaraitatjuk és néhány liter hideg, vagy sós, szappanos vizet öntünk bele, a súlyosabb esetekben is beáll a gyógyulás.

Meghülésből eredő belfájdalmaknál a hasra meleg borogatásokat rakhatunk, vagy bőrizgatókkal (kámforszesz, mustárszesz, ammoniakos víz stb. keverékkel) lefecskendezzük s jól ledörzsöltetjük az állatot, mely után pokrócczal letakarva jártattatjuk. Hevesebb fájdalmak esetén morhium-oldat befecskendezése a bőr alá, gyorsan enyhíti a bajt.

Ezek után mindenki beláthatja, hogy a lovak *egere* nem a lovakban, hanem csak a tudatlan kocsisok és a világtól elmaradott emberek koponyájában található meg.

Jakab László.

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

A szőlők gipszezéséről írja Oberlin, hogy teljesen téves az a nézet, mintha a superphosphat-gyps a közönséges nyers gipsznél megfelelőbb volna. Mertezáltal igen sok phosphorsavat adnak a szőlőnek, ami pedig határozottan káros hatása. A finom őrlt nyers gipsz a legolcsóbb és a legjobb szer a szőlőtermés javítása és fokozása.

A réz-sók hatása a növényekre. A réz-sókban utóbbi időben hathatós szert ismertek fel némely gomba okozta növényi betegség, valamint más élősdiek ellen, azért sokan foglalkoztak e sóknak a növényéletre való hatásá-

val. Girardin tanár Franciaországban, Franck tanár Németországban véghez vitt legújabb kísérleteikkel azon végeredményre jutottak, hogy egyáltalában semmi okunk sincs e szer alkalmazásától tartani. Girardin azonban a réz-sóknak csak a vegetációra való ártalmatlan voltát állapítja meg, Franck ellenben sokkal messzebbre menő következtetéseket tesz és állítja, hogy a réz-sóknak a hatása nemcsak az élősdiek elpusztításában és a növényi életre való ártalmatlanságában nyilvánul, hanem egyenesen gyorsítja a növénysejtekben az anyagcserét és így növeli termőerejüket. Tapasztalati tény, mondja Franck, hogy a réz-sókkal kezelt földben a burgonya növény levélzete vastagabb és chlorophilban dúsabb, a gumók nehezebbek és gazdagabbak keményítőtartalommal s a réztartalomnak még nyoma sincs bennök. Egészen hasonló eredményt adtak a szőlőn tett kísérletek.

Gyümölcs, mint baromfitakarmány. Egy angol tyúktenyésztő azt tapasztalta, hogy tyúkjai jóllehet még vedlés közben voltak, mivel a csürben friss árpaszemhez jutottak s a kertben a lehulló érett gyümölcsöt szorgalmasan fogyasztották, újra tojni kezdtek. A tyúk előszeretete mindennemű gyümölcs iránt ismeretes. Érdekes volna véglegesen megállapítani, hogy a gyümölcsnek a tyúk-eledelhez keverése minő élettani hatással van és, hogy gazdaságilag haszonnal járna-e?

Újabb időkben igen jó eredményt értek el a tojások konzerválásában a hideg alkalmazásával. Ennek az eljárásnak most versenytársa támadt az elektromosságban, mert állítólag a villamossággal konzervált tojások évek során át élvezhetőek maradnak. Ezen eljárásnál a tojások először egy edényben ritkított levegőben tétetnek, hogy belőlük a levegőt kiűzzék. Aztán megfelelő összetételű keverékkel mázolja be őket, hogy légmentesen legyenek héjukba zárva. Ez után vízben merítve kellő erősségű villamos áramot bocsátanak rajtuk keresztül, hogy minden csirát megöljenek bennük.

A szarvasmarhák tetűje ellen jó szer a fagyuból és kénvirágból készült kenőcs. A tetves testrészek több napon át reggelenként evvel a kenőccsel kenendők be. Néhány óra múlva gyöngye luggal és szappannal a kenőcs lemosandó.

A tehenek tejláza ellen a jódkálium befűcskendéseket sokan nem találták jónak. A tehenek a befűcskendések dacára elpusztultak. Ezek a kísérletezők azért jobbnak vélik a szükségbeli lebunkózást. Övszernek

TÁRCZA.

Gazdasági kiállítás — falun.

— Irta: Chariton. —

Sokat gondolkoztam azon, hogy vajjon leirjam-e azt az érdekes tapasztalatot, melyet olyan véletlenül szereztem, a múlt év egy késő őszi napján, hozzá még: egy csöndes, a világtól teljesen elzárt oláh falucskában, a Meszes alján?! Hátha kinevetnek vele, hátha másnak nem tűnik föl oly igazán meglepőnek, mint föltűnt nekem? Hátha nem lesz semmi gyakorlati haszna, vagy épen annyira közönséges dolog, hogy nem érdemli meg a nyomdafestéket? . . .

Már, mindegy! . . . Előttem az egész dolog új, igen érdekes és — szerintem — roppant reális haszna van. Láttam, meggyőződtem erről s valószínűleg lelki gyönyört élveztem, míg a falusi élet e rendkívül eredeti megnyilatkozása, szemeim előtt lefolyt . . .

Az egész dolgot úgy írom le, a miként megtörtént; nem teszek hozzá, nem is veszek el belőle.

Gyönyörű novemberi vasárnap, két kis mokányló által vont rozoga szekeren koczogtam be B . . . községbe. Délutánra járt az idő s az egész falu népe ünnepi díszben volt. A czifra tyeptárok, ropogós piros csizmák s a más tekintetekben is

ünnepi gonyák azt engedték következtetni, hogy a nép tánczra készül; de az a körülmény, hogy hol egyik, hol másik asszony szépen, csomókba kötözött különféle konyhakerti veteményekkel megtöltött kerek kosarat czipel: ellentmondott e feltevésnek. A járókelő néptől nem kérdeztem semmit a jelenség okáról; majd megtudom a jegyzői irodán s kíváncsiságom kielégítést nyer, elég korán!

A jegyző lakásán csak az irtokot találtam, aki engemet várt s hivatva volt arra, hogy megérkezésemkor azonnal megmagyarázza a falusi eseményt, mely egy időre a t előljárást — legfőképp pedig a derék jegyzőt és családját — elszólította az otthonból.

Egyben azt is előadta, hogy megbízása van, hogy engemet, ha érdeklődöm az ő kiállításuk iránt, vezessen az iskolai helyiségbe, ahol a jury most épen együtt ül s a kiállítóknak a jutalmakat itéli oda és osztja ki.

Alig is beszélgettem tovább az udvarias ifjával, szeszpetelődtem s indultam a kiállítás területére, hogy nehogy elmulassam a nagy esemény egyetlen mozzanatát is . . .

Szembe találtam a jegyzőt, aki értesülvén megérkezésemről, azonnal jött fölkeresésemre.

— Miféle világiállítás van itt? — kérdeztem a szokásos üdvözlések után.

— Nagyon egyszerű dolog ez, csak a mi szűk körünkre — a falura — terjed ki s nem is

igen csinálunk vele nagy lármát; félünk, hogy még kikacagnak a villamosság mai korszakában.

— Menjünk csak vissza; én is megakarom azt tekinteni, — válaszoltam a derék jegyzőnek, aki szinte restelkedve vezetett a kiállítás területére, útközben elbeszélvén a kiállítása keletkezésének történetét:

— Most harmadéve, egy nyári napon, a pappal, tanítóval a nép szomorú gazdasági viszonyairól beszélgettünk s azon törtük a fejünket, hogy minő eszközökkel lehetne ezeken a nyomasztó állapotokon valamiképp segíteni? Mi módon lehetne a nép munkakedvét, szorgalmát felébreszteni és fokozni? Mi által érhetnők el azt, hogy a mi népünk saját maga termessze a szükségletére való konyhakerti növényeket s ne szoruljon még a hagyományért is — mely egyik fő táplálékát képezi — a piacra? . . . Láttuk, hogy szarvasmarha-, juh-, kecske-állománya fogy, satnyul, majorsága alig van stb. s napról-napra jobban a napszámos munkabér szűk jövedelmességére veti teljesen magát, ami pedig az itteni napszámbért tekintve, sovány kereset, keserű kenyér. Társalgásunk közben valamelyikünknek az az eszméje támadt, hogy próbáljuk meg a díjazással összekötött falusi gazdasági kiállításokkal segíteni ezen állapotokon. Tetszett az eszme mindenkünknek s nyomban elhatároztuk, erre vonatkozólag, egy terv kidolgozását. Minden könnyen ment, csak ott volt nagy a bökkenő, ahol a jutalom-díjakra került a sor: miképp oldjuk meg ezt a

sem felelt meg sokak szerint a jódkálium. Mások viszont igen jó eredményeket értek el vele. Nagyon valószínű, hogy a rossz eredmények a kezelésben lelik okukat.

Kénsav a száj- és körömfájás ellen
Vibraus-Wendhausen gazdasági tanácsos szerint igen jónak bizonyult. Eljárása: tiszta, mésztől mentes homokkal kever 50°B kénsavat 9:1 arányban. A keveréket az istállóban az alom alá s az udvaron 1 ctmnyi vastagon hinteti ki. A hol gondosan jártak el, mindennél bevált, még a kiscsirkékénél is. A költség szintén naponként egy állat után 1 $\frac{1}{4}$ pfening. (1 pfening = 1006 fillér).

A tarlókat minél előbb kell felszántani, mert a gabona ellenségek egész serege tanyázik a tarlón s talál ott téli pihenő helyet. Ha ezek a felületen maradnak, őszszel s jövő tavasszal támadják meg a gabonát. Az állati ellenségek közül a gabonadarázs (*Cephus pygmaeus* L.) és a hesseni légy említendőek főleg. A hólyaglábúak (*Physopoda*-félék) tulnyomóan szintén a tarlón a gabonaszárak törmelékében telelnek át.

A burgonya zöld szárának levágása helytelen eljárás. Mert a burgonya gumók keményítője a levelek útján képződik. Ha tehát a burgonya zöldségét levágják, akkor semmi nemű gumó nem képződik, vagy ha igen, nagyon aprók. A burgonya zöldségének levágása csak akkor okadatolt, ha a gumók növéseinek megállítására, azok érésének gyorsítása céljából terveztetik.

Anilin füstékek kimutatása a borban. De la Puerta szerint 5 ccm bort 10 ccm mésvizel kell összerázni. Anilin füstékek jelen nem léteben azonnal zöldes színű lesz a keverék s ilyen színű pelyhek válnak ki. Ha anilin füsték van a borban, annál hosszabb ideig marad a keverék piros, minél több az anilin benne. Nehány csöpp sósav, vagy légeny-sav (salétromsav) hozzáadására, a tiszta borból visszatér az eredeti piros szín. Anilin füsték jelenlétében csak nagyon halvány árnyalatban pirosodik újra meg s ha a piros festék egészen mesterséges volt, a szín csak sárgás lesz.

Boros, befőttes stb. üvegeket légmentesen úgy zárunk el, hogy gelatint (muszka) oldunk tűznél gliczerinben. A bedugaszolt üvegek száját az oldatba kell mártani. Sokkal jobban zár, mint a pecsétviasz stb.

IRODALMI SZEMLE.

Külföldi lapokból.

A csikónevelés alapelvei. A csikó értéke első sorban azon erőteljességtől függ, melyet fiatal korában szerzett. Nagy veszedelem tehát a csikónevelésben érvényesíteni, „a borju koplalhat, csak az eladni való ökör legyen kövré” elvét. A csikónevelésben is a takarékos gazdálkodás a jólnevelés, mint Magne helyesen mondja — beszélnek mértékletes lófélékről. De itt szem előtt kell tartani, hogy ugyanaz a ló északi tájakon több táplálékot fogyaszt, mint délen. De minden vidéken csak az a mértékletes ló, a melyik jól emészt, már pedig csak az a ló emészt jól, a melyik helyesen volt kezelve. Az éhség ingerli, izgatja az idegrendszert s a gyakori hosszabb éhség rossz tulajdonságokat fejleszt ki a csikóban. Épen azért télen is jó tápláló eledellel kell tartani a csikókat. A csikót lehetőleg sokat kell a szabadban tartani. Az étető mező, a szabad levegő, verőfény erős, vidám mozgásra indítja őket s a gyakorlat fejleszti náluk is az erőt s a test hajlékonyságát. Az istállóban nevelt csikó lehet nagy, fényes, finom szőrű, de erőteljes, kitartó, szép tartású ló soha sem lesz belőle. Ezért mondja Basseire ezredes, hogy az istállóban nevelt csikó jövőjét többé-kevésbé kompromittálta. A zabot az első télen semmi esetre sem szabad elvonni a csikótól. Puha, gyepes mezőn kell tartani nyaranta, mert a kavicsos, kemény talajon a patái laposakká s formátlanokká fejlődnek. A méncsikókat, ha nem nevelnek belőlük ménlovat, két éves, vagy ha korán fejlettek 18 hónapos korukban kell kiherélni. Két éves kora után *lassankint* szoktatni kell jövő foglalkozásához. De naponta mindig kell elegendő heverő-ideőt adni neki. E célra szabad rét vagy 12–15 □ méter területű füves hely szolgáljon, mert egyszerre munkába fogni nem tanácsos. Sőt az ilyen pihenő hely a lovaknak is igen jó a napi munka után. Ime ezek az alapelvek az angol lótenyésztők titkai, két és fél éves koruk előtt nem szabad a csikót patkolni. A korai patkolás a körmöt megakasztja növéseben. Már pedig Morris tábornok szerint: „kicsi pata, kicsi csülök rossz láb”. Erős lónak erős lába kell legyen. De patkoláskor nem szabad megengedni, hogy a pata felületét megreszeljék. A patkókat minden hónapban meg kell ujitni, vagy legalább újra kell felveretni s a patát megigazitni. (Journal d'Agricult. pratique. 99. No. 31).

Oroszország majorságtenyésztése csak az utóbbi 10 év alatt fejlődött oly nagyra, a minő mostan. A majorságtenyésztés ily rohamos fejlődésére kétségtelen hatása volt az Angliába való nagy mérvű szállításnak. Hivatalos adatok szerint a múlt évben 31 millió rubel értékű tojást vittek ki Oroszországból. (1 rubel = 3.81 korona). A csirke, toll stb. termékeit a tyukászat 10 millió rubelre teszik. 1897-ben Oroszország összes exportált mezőgazdasági terméke 557,289,028 rubel értékű volt, melyből a tyukászati termékek 35,295,997 rubelnyit tettek ki, vagyis az egész exportnak 6%-át, a mi tekintve az óriási gabona kivitel, tekintélyes mennyiség. A kivitel az Orosz birodalom déli részeiből legnagyobb részt Németországba történik, jól lehet innét Angliába viszik aztán. Az utóbbi években számos társulat alakult a tyukászat előmozdítására. A legproductivabb része e tekintetben a birodalomnak a Moszkvától délre fekvő terület a kiviteli anyagot sajátos módon nem a nagy gazdák szolgáltatják, hanem a szegény földműves nép, pedig 6–8 tyuknál ritkán tart egy gazda többet. Alkuszok szedik össze több mértföldnyi területen egy központ körül. Cél tudatosan üzött majorságtenyésztésről (fajválogatásról stb.) még alig lehet szó. Az exportra szánt majorság megtakarítva fagyasztott (természetes módon) állapotban szállítatik. Mesterségesen is próbálták fagyasztani, de így sárgás színűvé lesz. Mivel a tyukokat nem táplálják rendszeresen, a tojások aprók s ez általános hibája az Orosz-export tyuktojásnak. A szállítás körülményes, lassu, úgy, hogy 4–6 hét után kerül csak a tojás az angol piacokra eladásra. Külön tojás vonatokat *terveztek*, hogy az exportot emeljék, de nem valósították meg. A Balti tengerig és tovább hajón is szállítanak, de ez még hosszabb út. Ilyenkor tapasztalták, hogy 7 fok hideget is kiállottak a tojások héjuk megrepedése nélkül. (Agricult. Gazette 99. No. 1334).

Aratás kilátások Oroszországban Helsingfors. Julius végével minden várakozás ellenére javult a vetések állapota csaknem mindenütt, kivéve az ártereket. Most már kielégítő rozstermést várnak. A buza részben jó, részben közepes termést ígér. Az északi részekben búzát egyáltalán nem vetettek, a déli részekben pedig keveset. A rozs a föld népének fő kenyérgabonája. Részben jó, részben közepes termést mutat, eltekintve kisebb területek rossz termésétől. Zab, árpa nagyobb részt közepes termést ígér *Tiflisz*. A termés kilátások buzában átlag jók, rozsban, török-

legnevezetesebb kérdést? Hisz nagy dolgokat úgy sem akartunk; kevés kellett a mi céljainkra! Honnan és mennyi utánjárással hoztuk össze azt a kis tőkét, melyből a jutalmazásra szánt állatokat, gazdasági, konyhakerti magvakat stb. megszereztük? — hosszas lenne itt elbeszélni; elég az hozzá, hogy előteremtettük azt s már a következő tavaszon templomban és iskolában, nyilvános összejövetelek alkalmával kihirdettük, hogy az év őszén, a jó gazdát, jó gazdasszonyt megjutalmazzuk... »

Ez idő alatt megérkeztünk az egyszerű falusi iskolába, a kiállítás területére... Az udvar és az iskola kertje, részben az iskola előtt elterülő térség, a négy lábú háziállatok által volt elfoglalva. Czölöpökhöz kötve kérődztek ott a szépen megtakarított jámbor szarvasmarhák, apró csoportokban a juhok, kecskék s a kerítés sövényéhez fékezve a lovak, apró, tömött, hegyi — mokány — paripák! — Hisz' itt még lókiállítás is van! — kiállítottam fel csodálkozva — valóságos »Tattersall!«

— A baromfi-kiállítás is nagyon érdekes — szólott a jegyző — az az iskolai épületben van, együtt a konyhakerti vetemények- és a gazdasági termények kiállításával.

— Nagyszerű és meglepő! Nem annyira a kiállítás, mint az eszme! Besétáltunk az iskolába, ahol a falu intelligenciája (pap, tanító, jegyző, zsidó és azok családtagjai) eleven társalgást folytattak s úgy látszott, igen kellemesen mulattak az egyszerű látványosságon.

Őszintén mondom, nagy örömmre volt, hogy a sajátos falusi gazdasági intézményt épen ily eredményes bemutatkozásában láthattam. A legaprólékosabban megtekintettem mindent és csodálkozva hallottam, hogy a falu népe, három évvel előbb, egyáltalában nem ismerte a konyhakerti vetemények miveltési módját, de még használati céljukat sem, mint ahogy az oláh lakosságú községek nagyobb része még ma sem ismeri e vidéken; aztán csodálkoztam azon, hogy oly rövid idő alatt úgy elsajátították a vetemények termelésének ismereteit, hogy ma már szép, piacon is jól értékesíthető káposztát, salátát, kalarábét, murkot, petrezselymet, retket, paprikát stb. tenyésztnek. A majorság-kiállítás is meglepett; bár mind csak a mi magyar tyukjainkat láttam a kiállításon, de azok között igen szépen fejlődött példányokat. Lud, récse, sőt pulyka is volt, az egyszerűen, füzvesszöböl fonott kalitkákban, míg a tanító, jegyző, pap valódi faj-majorságot (emdeni ludat, plymouthi tyukot) mutattak be.

Mіндеzen dolgokat a legegyszerűbb eszközökkel — mondom — három év leforgása alatt érték el, az egyszerű falusi néppel; amiből nyilvánvalóvá lesz, hogy van annak fogékonysága a jó és hasznos iránt, csak meg kell találni a módját, fel kell ismerni az eszközöket, melyekkel ily célok érdekében küzdelemre vállalkozunk. Legérdekesebb volt, természetesen, a bírálat és a díjak odaítélésének a munkája. Ebben minden kiállító részt vett. Ők,

maguk állapították meg, hogy melyik a legszebb, legjobb tehén és borju, ló; kinek van leggyapjásabb, legjobban tartott juha, kecskéje, ki termelte a legszebb búzát, tengerit, zabot; ki szőtte a legszebb vásznat? Ezért nem vettem észre aztán a méltatlankodást, irigységet, elégedetlenséget egyetlen kiállító arcán sem. Mindenik elismerte, hogy a jutalomban részesült, arra érdemes is volt.

Természetes dolog, hogy a nép fölfogását, itéletének meghozatalában, igen helyesen irányították értelmes vezetőik. Ennek meg az lett a következménye és nagy gyakorlati haszna, hogy például a jutalomdíjak közül a kitüntetett mindig olyanban részesült, a melynek ő, szegényes kis gazdaságában a legtöbb hasznát vette s ami az ő számára valóságos tőkét képezett. Így például volt jutalomképp kitűzve egy üsző-borju, jó tejlő erdélyi faj; egészséges szép állat; ezt egy oly szegény embernek ítélték oda, akinek nem volt szarvasmarhája s a kiállításban egy koczával s igen szép öt tavaszi süldővel vett részt. A jutalmak közt volt egy igen szép kocza-malacz, tenyésztésre alkalmas jó faj; ezt egy olyan szegény családnak ítélték oda, a mely baromfiakkal és konyhakerti veteményekkel tüntette ki magát és szegényes házatája nem ismerte a jövedelmezőbb és hasznosabb háziállatokat... A szövő — háziiparnak igen sok szép productuma volt a kiállítás s ezek kiállítói közül a kitüntetett: fehér és színes gyapotfonalat — több pakkot, egész vég vásznakra valót — nyert jutalmul. A konyha-

buzában közepes termést várnak. A transcaucasi vetésekben a szárazság, viharok s jégverés sok kárt okozott. (Der Oesterr. Agr. 99. No. 34.)

Mezőgazdasági termékek bevitele Angliába. Rendkívül érdekes statistikát közöl e czímen az *Agricult, Gazette* egyik ez évi száma. Az adatok felsorolása 1854-ig nyúlik vissza s 1898-ig végződik. Végeredménye az, hogy 1854-ben volt az összes bevétel 37 millió font sterling, míg 1898-ban 149 millió font st. ami megfelel 285% növekedésnek. A népesség pedig ugyanezen idő alatt 39%-al szaporodott. Angliának függését élelmi szerekben a külföldtől e számok mind fokozottabbnak tüntetik fel. Ide igtatunk néhány érdekes adatot a közölt statistikai kimutatásból. Bevittek ökröt, teheneit 1854-ben 1,719 987 font sterl.; 1898-ban 9,399,793 font st.; lovat 1854-ben 62,568 font st.; 1898-ban 1,146 324 font st.; szalonnát, sonkát 1854-ben 1,363.960 font st., 1898-ban 14,216 513 font st.; tojást 1854-ben 480,100 font st., 1898-ban 4,457.117 font st.; vaját 1854-ben 3,573.227 font st., 1898-ban 15,961.783 frt st.; kukoricát 1854-ben 2,908.815 ft st., 1898-ban 11,282.310 ft. st.; búzát 1854-ben 12,724.282 ft st., 1898-ban 26,147.256 ft. st.; finom lisztet 1854-ben 3,460.769 ft. st., 1898-ban 11,545.443 font sterling értékben (1 font sterling = 24.02 korona). Ezzel szemben az angol gabonatermelés nagy arányokban hanyatlik. Pl. 187–80 évi periodusban gabonát termeltek összesen 11,237.564 acre-területen, míg 1898-ban a bevetett terület csak 8,816.756 acre-t tett ki. — (1 acre = 40,467 ár).

A párisi tojáskereskedés. Hogy a tojáskereskedés Párisban mily fontos tényező, mutatja az, hogy 1898-ban összesen 26,914.956 kgr. tojást vittek be Párisba. 20 tojást számítva egy kgra, 538,299 120 tojást vittek be. A bevétel folyton növekedőben van. 1897-ben bevittek 21,405.844 kgrm. ot, 1898-ban már 26,914.956 kgrm. ot vittek be. Külföldről 1898-ban 1,905.376 kgrm. ot vittek be. Legnagyobb részük van az importációban Finnországnak és Oroszországnak. Aztán Ausztria és Magyarország, Egyiptom, Törökország, Itália és Tunisz is hozzájárultak. Sajnos, csak azt tudják nyilvántartani részletesen, a mi a vásárcsarnokba jut; a többi csak a vámhivatali jelentésekből lehet megtudni. A vásárcsarnokban minőségre vizsgálják meg, aztán nagyság szerint osztályozzák 3 csoportba kétgyűrűvel, melyek közül egyik 40 milim. a másik 38 milim. átmérőjű. A rosszakat a rendőrség

foglalja le. 1894-ben ezer drb. tojás 81 fr. 59 centime, kilója pedig 1 fr. 45 centime volt. Évszakok szerint is változik a tojás ára; pl. januárban a nagy 123 fr. 11 c., a közepes 85 fr. 64 c., a kicsiny 57 fr. 17 c. volt; fokozatosan apadva májusban 93 fr. 98 c., 72 fr. 80 c., 52 fr. 19 c. lett. Ettől az időtől megint fokozatosan emelkedett az ára, mig nem decemberben a nagy 147 fr. 81 c., a közepesek 112 fr. 96 c., a kicsiny 74 fr. 64 c. lett. (Journ. d' Agric. pratique 99. No. 33.)

S.

Könyvszemle.

Kendertermelési utmutató. Irta *Kleiszner* Károly gazdatiszt. A földmivvelésügyi m. kir. miniszter kiadványai közül megjelent az 1899. évi 7. számú, melynek tartalmát a kendertermelés szabatos és világos nyelvű leírása képezi. Különösen is kiemelendők tartjuk a füzetke utolsó részét, mely a helyes kendertermelés és értékesítés céljából szövetkezőket ajánl.

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

— **Törvényjavaslat a mezőgazdasági munkások közvetítéséről.** A földmivvelésügyi miniszter törvénytervezetet dolgoztatott ki, a melyek értelmében a mezőgazdasági munkások közvetítés országosan szerveztetnék. A törvénytervezetet a miniszter megküldötte az összes gazdasági egyesületeknek bizalmas hozzászólás céljából. A beérkező válaszok után a földmivvelésügyi miniszteriumban megfelelően kidolgozzák a törvénytervezetet s a miniszter lehetőleg már az ősszel a parlament elé óhajtja terjeszteni. A földmivvelésügyi miniszternek ezenkívül még két munkás-törvényjavaslata van: az egyik a cséplő- és munkás-vállalkozó, a másik a gazdasági segédmunkások jogviszonyainak szabályozásáról szól.

— **Hű gazdasági cselédek jutalmazása.** Azok a gazdasági cselédek, a kik negyven évig megszakitás nélkül kifogástalanul egy birtokon szolgáltak, megkapják azt a díszérmet, melyet a király a hű szolgálatok kitüntetésére ötven évi uralkodási jubileuma alkalmával alapított. Mivel a hű cselédek érdekében kívánatosnak tartjuk, hogy a birtokosok utánjárjanak annak, hogy az arra méltók a kitüntetést megkapják, — közöljük az erre vonatkozó tudni valókat. A birtokosnak (gazdának) kell tanu előtt aláírt bizonyítványt kell kiadni arról, hogy a kitüntetésre ajánlott

egyén tényleg negyven évig, megszakitás nélkül, kifogástalanul szolgál birtokán a járási főszolgabírónak pedig a bizonyítványt hitelesíteni kell azzal, hogy az ajánlott egyén magyar állampolgár. Ezt az okmányt aztán az alispán útján kell fölterjeszteni a földmivvelésügyi miniszterhez.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK

Felhívás

— az erdélyrészi gazdaközönséghez. —

A jövő évi *párisi világkiállítás*on az erdélyi rész nevezetesebb mezőgazdasági terményeit egy megfelelő gyűjtemény-csoportban be óhajtjuk mutatni. E bemutatás célja első sorban az, hogy hazarészünk némely kiváló terményeinek — mint vetőmagvaknak — a külföldi piacokon útat nyissunk. Bejelentésünket a kiállítás igazgatósága elfogadta s gyűjteményes kiállításunk részére megfelelő helyet is engedélyezett.

E gyűjteményes kiállításban való részvétel semmi költséggel nem jár. A beküldőknek — a postaköltségen kívül — semmi kiadásuk nem lesz. Indokolt esetben egyletünk még a postaköltséget is fedezi.

A bejelentés egy levelező lapon egész egyszerűen az „Erdélyi Gazdasági Egylet titkári hivatalához“ Kolozsvárt, intézendő, a kiállítandó terményből 8 liter (pontosan mérve) egy vászonzacskóban ugyan e czimre postán küldendő be.

Beküldhetők a következő termények: *Buza, rozs, árpa, zab, tengeri, bab, borsó, lencse, lóhere, luczerna és baltaczim mag.*

E főbb gabona, hüvelyes és takarmány-magvak csinos üvegekben, vidékenként osztályozva és a termelő megnevezésével fognak kiállíttatni.

Bejelentési és beküldési határidő szeptember hó vége.

A bejelentésben kérjük lehetőleg kitüntetni a hektoliter súlyt és a métermázsánkénti árat, melyet a beküldő, mint vetőmaggal, elérni akar.

Hasznos tudnivalók.

— **Máz, kerti bútorok és eszközök számára.** Tiszta grafitot, kaucsukot és sellakot kevés ólomcukorral keverve s az egészet lenolajjal vagy terpentínolajjal keverik össze. Ez a máz rendkívül tartós s ellentáll az időjárás minden viszontagságainak.

— **Fénymáz (firnisz) alumínium tárgyak számára.** Zománczott edényben 100 rész gummilakkot oldunk 300 rész folyékony ammoniákban s 1 óra hosszáig hevítjük. Kihülés után használható. A lakkal bevonandó alumínium tárgyak előbb hamuszírral gondosan megtisztítandók, meleg helyen megszáritandók s miután be vannak mázolva, 30°C. hőmérséknél megszáritandók. Ez a lakk más fém-tárgyra ts használható, hogy a légbeliek, viz stb. káros behatása ellen megóvjuk őket. A fénymázzal bevont tárgyakat tetszés szerint lehet aztán befőstenni, a lakk nem pattog le.

— **Porfoltok.** A ruhán a makacs porfoltok rendszeren úgy keletkeznek, hogy a ruhába zsír, gyanta csöpp ivódott be s ebbe a por erősen bele ragad. Az ilyen foltokat kevés spiritussal kevert tojássárgájával kell bedörzsölni.

— **A szembe jutott idegen anyagot, hamut, port, meszet, apró törmelékst stb. egy hollandi orvos szerint legcélszerűbben úgy lehet eltávolítani, hogy a szembe faolajat csöpögtetünk.**

kerti veteményekért, gabnaneműekért: kiváló jó vetőmagvakat és faj-baromfiakat (egy kakast és egy pár tojót) osztottak ki díjazásképen. A gazdagabb, tehetősebb falusiak önkényt lemondottak a versenyről, sőt a kiállítást anyagilag is segélyezték.

Ami különös a kiállítás szervezeti szabályzatában, egyszersmind az a legfontosabb is; mivel a jövődi kiállítások jutalom-díjai ezzel előre biztosítva vannak Olyformán okoskodták ki ezt a jó falusiak, hogy a nyertes versenyző a jutalomdíjban kapott tenyészállat első nemzedékét (a tehén első borját, a kocza malaczaiból egyet, a baromfiakból egy párt) jutalmazási célokra vissza kell, hogy szolgálja. Ugy, hogy ez intézmény harmadik évében már, ezen az úton jutottak a jutalomdíjképen kiosztott állatok egy részéhez. Ez évben pedig, valószínűleg, teljesen ebből fedezik a kiállítás jutalom-tételeit. A mint ebből, jövőre egy pár szövőszék (esztováta) is szerepelni fog a díjazásra szánt jutalmak sorában. Ezzel pedig azt fogják elérni, hogy az ügyes furó-faragó falusi mesteremberek (most is nagy részben maguk állítják elő gazdasági eszközeik, szükségleteik fa-részét) a szövőszéket után-csinálják s rövid idő alatt egy könnyen kezelhető és finomabb vászoneműek előállítására alkalmas szövőszék fog elterjedni az egész vidéken.

Kedves és feledhetetlen emlékekkel távozott a *falusi kiállításról*, hogy kedélyes vacsorán ünnepelek én is azokkal a derék emberekkel, akik csöndesen, minden felülről kért segély nélkül, egye-

dül a nép iránt való meleg szeretetüktől vezérelve, igyekeznek a szocialis kérdést megoldani.

És vajjon, nem helyes úton járnak-e? . . .

Másnap szétnéztem a faluban. Csinosság, tisztaság mindenütt amit láttam. A kertekben már ástak, készítették a földet a tavaszi veteményezéshez. A szalmás házikók ereszei alatt hosszú füzérekben pirult a magyar paprika és száradtak a különféle veteménymagvak, a tornácokon csépelelték a finom hártlyátlan paszulyt, vagy fonták a hagymát. Mindez másképp volt ezelőtt három évvel, mikor még a falu minden lakója a város piaczárol szerezte be legutolsó hagymáját is. Most ők visznek veteményeműeket a vásárra.

Ha a jó falusiaknak sikerül újabb tervök — a mértékletességi egylet szervezése — akkor mindenetre megtehetik a harmadik lépést is: a községi kisegítő pénztár és magtár szervezésére. Ezekről már ott létem alatt folyt a beszéd s azóta, én hiszem, mély medret ásott, melyben zavartalanul fog csörgőezni a jólét forrása . . .

Elmondtam ezeket a talán nagyon is egyszerű dolgokat e lap hasábjain azoknak, akiket a mi népünk jövődi sorsa érdekel s akik a csöndes falusi élet nyomasztó anyagi viszonyait látják, érzik és szeretettel szíveikben, hajlandók azokon segíteni.

A szocialis kérdést nem elméletekkel, hanem a gyakorlati élet önkényt kínálkozó eszközeinek helyes felhasználásával oldhatjuk meg.

Az egyet az esetleges külföldi megrendeléseket később is közvetíteni fogja. Értesüléseink szerint meglehetősen érdeklődést várhatunk ez irányban.

Felhívásunkat gazdatársainknak — saját jól felfogott érdekükből is — szíves figyelmükbe ajánlva, minél számosabb bejelentést kérünk és remélünk.

Az „Erdélyi Gazdasági Egyet”
Elnöksége.

— Darányi miniszter, mint kiállító.

A szeptember elején Szegeden megtartandó mezőgazdasági kiállításon Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter, mint kiállító is részt vesz. A miniszter ugyanis saját magángazdaságából a szegedi kiállítás növényi és földmivelési termékeinek csoportjába gyűjteményes kiállítást küld. E gyűjtemények elhelyezésére díszes szekrény szolgál, a mely a miniszter gazdaságainak különféle produktumait fogja magában foglalni. A miniszter gyűjteményes kiállítása bár kicsiny, de kétségkívül egyik legérdekesebb pontja lesz a szegedi tárlatnak.

— Új gazdasági tudósítók. A földmivelésügyi miniszter Székely István abrudfalvi lakost Alsó-Fehérvármegye verespataki járására nézve, Endes Kálmán torda-turi lakost Torda-Aranyosvármegye tordai járására nézve és Kolosváry János gógáni lakost Kis-Küküllővármegye erzsébetvárosi járására nézve a gazdasági tudósítói tiszttel bizta meg.

— Jóváhagyás. A földmivelésügyi m. kir. miniszter Maros-Vásárhely szab. kir. városnak a birtokhatárainak jelzéséről alkotott szabályrendeletét f. évi 61849. sz. alatt jóváhagyta.

— Zárlat. Melegföldvár község szőlőiben a *phylloxera* jelenlére konstatáltatván, a rovar elhurcolásának megakadályozása céljából földmivelésügyi miniszter folyó évi 51788. szám alatt nevezett községre nézve a zárlatot elrendelte.

— A szegedi kiállítás napirendje a következő: Szeptember 13-án délelőtt 10 órakor a kiállítás ünnepélyes megnyitása ő fensége József főherceg kiállítási védnök által. — Délután 2 órakor kiállítási lövészverseny. Este 8 órakor művészestély a védnök tiszteletére a színházban. Szeptember 4. és 5-én az V. országos gazdasági kongresszus. — 4-én déli 12 órakor a délvidéki földművelők egyesületének közgyűlése. 4., 5. és 6-án orsz. méhészeti kongresszus. 5-én I. orsz. halászati kongresszus. 8., 9. és 10-én I. orsz. szőlészeti és borászati kongresszus és kirándulások. 8-án délután 2 órakor díjugratás, lovasjáték, ügetőverseny a lövészversenyterén. 9-én délelőtt 9 órakor a gazdasági tanítók kongresszusa. 10-én népiünnepély és cseléd-díjazás. A kiállítás esténként villanyfényvel világítva. Szeptember 3., 6. és 9-én a kiállítási terület fényes kivilágítása 20,000 lampionnal. Szeptember 4., 8. és 10-én este nagy tűzijáték.

— Tenyészállat díjazás. A torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület a nagyméltóságú magyar királyi földmivelésügyi miniszterium támogatásával folyó évi szeptember hó 8-ikán Tordán szarvasmarha tenyészállat díjazást rendez. A bíráló bizottság ítélete alapján a következő díjak fognak kiosztatni. I. Elválasztott (rugott) borjúk részére, nemi különbség nélkül:

1 darab 1-ső díj	20 korona
2 „ 2-ik díj à 10 korona	20 „
2 „ 3-ik díj à 5 „	10 „
II. Üszők (tinók) részére, egy éven felül:	
darab 1-ső díj	60 korona
„ 2-ik díj à 40 korona	80 „
„ 3-ik díj à 20 „	40 „
„ 4-ik díj à 10 „	20 „
III. Fejős tehének részére, borjuval vagy anélkül:	
1 darab 1-ső díj	80 korona
2 „ 2-ik díj à 60 korona	120 „
2 „ 3-ik díj à 40 „	80 „
2 „ 4-ik díj à 20 „	40 „
3 „ 5-ik díj à 10 „	30 „

A díjazásra vonatkozó feltételek és tudnivalók: 1. A rendezési költségeket a torda-aranyos-

megyei gazdasági egyesület fedezi. 2. A kiosztandó jutalom díjak a földmivelésügyi m. kir. miniszterium adományából, mint államdíjak fognak kiadni. 3. Díjazásban csak a magyar-erdélyi szarvasmarha fajta részesülhet. 4. Csak a torda-aranyosmegye területén lakó kiscsászánok saját nevelésű marhája jöhet díjazás alá. 5. Kik állatjaikat díjazásra elő akarják állítani, ezen szándékukat az állat korának és a darab számának megjelölésével szeptember hó 6-ig Pethő Miklós gazdasági-egyleti titkárnál Tordán, kötelesek bejelenteni. Be nem jelentett állatok díjazásra nem bocsáttatnak. 6. A díjazandó állatok, a vásártérnek, a juhok számára elkészített helyén fognak bekötetni. 7. Az állatokkal a nevezett helyen szeptember 8-án délelőtt 8 óráig jelentkezni kell, a később érkezett állatok be nem fogadtatnak. 8. Az állatok gondozása a tulajdonosokot illeti. 9. A bíráló bizottság működését a helyszínen szeptember 8-ikán délelőtt 10 órakor kezdi meg és megszakítás nélkül folytatja, míg bevégez. 10. Az odaitélt díjak bélyeges nyugta ellenében délután 3 órakor a helyszínen osztatnak ki. 11. Az állatokat csak a díj kiosztása után lehet elvezetni. A torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület nevében: A rendező bizottság.

— A magyar műkertészek és kertgazdák orsz. képző és segélyző egyesülete 1899. évi szept. hó 23-tól 28-ikáig tartja meg 5-ik vándor-kiállítását Debreczenben, Dobospavillon (nagy erdő). Kiállítás beosztása: I. Gyümölcsök. II. Dísz-műkertészet. III. Konyha-kertészet. IV. Szesz és Borok. V. Befőttek, conservek. VI. Kerti eszközök. VII. Faiskolai termékek. Bejelentési ívek a helyi bizottság elnökéhez — Debreczen, Heykal Ede, fővédnök — küldendők, valamint a kiállítási tárgyak is. A kiállítandó tárgyak szeptember elejéig kívánatos, hogy bejelentessenek, későbbi bejelentések csak úgy fogadtatnak el, ha a térség megengedi. A nem romlandó tárgyak szeptember 15-ig, a romlandó tárgyak 20-áig fogadtatnak el a kertészeti kiállítás bizottság címén, Debreczen (Dobospavillon, nagy erdő). Térdij nem fizettetik, A kiállítás megnyitása szeptember hó 23-án reggel 9 órakor, belépti díj az első nap 50 kr., többi napokon 20 kr. Az érmek arany, ezüst, bronz és egyesületi oklevelekben lesznek a bíráló bizottság által odaitélve s az egyesület által kiosztva. Mayer Miklós egyesületi elnök.

— Pályázati hirdetés. A földmivelésügyi m. kir. miniszter úr az okszerű gazdálkodás alapismeretének mentől szélesebb körben való elsajátítása céljából f. é. november hó 1-től december hó 20-ig egy téli gazdasági tanfolyamot rendez oly gazdálkodó ifjak részére, kik 18-ik életévüket betöltötték, irni, olvasni, számolni tudnak és erkölcsi bizonyítvánnyal rendelkeznek. Ezen tanfolyamra 40 tanuló vétetik fel, kik közül 20 teljesen ingyen fog részesülni lakás, ételmezés és tanításban, 20 pedig mint bejáró, saját költségén vehet részt a tanfolyamon, de a tanításért ezek sem fizetnek semmit. A tanítás magyarázatok, felvilágosítások és gyakorlati utmutatásokból fog állani. A pályázati feltételekről tanuskodó bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok folyó év szeptember végéig alólírott iskola igazgatóságához nyújtandók be, mely a felvételtől a beérkezéstől számított tíz nap alatt értesítést fog küldeni. Algyógy (Hunyadm.) (posta helyt) 1899. aug. 28-án. Az igazgatóság.

— Selyemgombolyító gyár Győrött. A m. kir. földmivelésügyi miniszterium már legközelebb kiírja az árlejtést egy Győrött építendő selyemgombolyító gyárra, mintegy 60—70 ezer forint költségelírányzattal. A vonatkozó tervek és költségelírányzatok a győri m. kir. államépítészeti hivatalban betekinthetők. Az épületnek még ez évben kell tető alá jönni.

— Ágyulövés jég ellen. Megemlékeztünk azokról a kísérletekről, a melyeket Stájerországban végeztek a jégfelhőknek ágyuzással való elűzéséről. A kísérletek nagy sikerrel jártak és épen azért a mi gazdaközönségünk is

kezd érdeklődni iránta. H. Gothard Sándor folytatott ebben a dologban kísérleteket, a melyek pompás eredménnyel jártak. Tapasztalatai szerint: a hol idején ágyuznak, ott jégeső semmiképen sem képződik. Költség: egy ágyutelep 5 darab mozsárral és egy hangkürtövel mindössze 40 frt. 100 klg. löpor 60 frt. Egy lövéshez kell 70 gram por: 42 kr., mondjuk 50 kr. Szükséges volna, hogy úgy mint Stájerben, nálunk is engedélyezné a földmivelési kormány úttján a hadügyminiszterium, hogy 60 frt helyett 36 frtért (előállítási ár) kapnák a gazdák az ágyulövet. A kereskedők tartanak a port és kiadnák esetleg már 70 grammos lövegekben, mondjuk 50 kr-ért kilóját, vagy nem adagolva 40 kr-ért, 25 kilós csomagtól fölfelé. Ily esetben egy lövés csak 2-8 krajczárba kerülne. Azután szerveznék magunkat. És a mely irányból jön a zivatar, az a szomszéd kezdené meg a lövést. A többi folytatná. Grácban tapasztalták, hogy az egyik határból elhajtott jég a másik határt elverte és éppen azért az egész környéken kell szervezni a küzdelmet, nehogy az egyik határ a maga védelmében kárára legyen a másik határnak. Stájer pompás példával jár elől. Ott a papok vették kezükbe az ügyet. Hogy a nép előítéletét letörjék, megáldják a port, melyből a felhőkre lőnek és a községi ágyutelepek téli szállás helyéül sok községben az Isten házat jelölik ki. Szóval az ágyu mint Isten segítsége van odaállítva a nép elé és ezzel meghódította magának a közvéleményt.

— Magyar téglák és cserép. Építő gazdáink figyelmébe ajánljuk azon körülményt, hogy ma már nem kell külföldi hoznunk díszesebb építkezéseinkhez: a fedélcserépet és diszburkoló téglát Ugron Gábor székelyudvarhelyi (bethlenfalvi) gyárában a külföldinél jobb minőségben és olcsóbban beszerezhető mindkettő. Utalunk e tárgyban mai hirdetésünkre.

KÖZGAZDASÁG, ÜZLET, FORGALOM.

— A termés. A földmivelési miniszterium augusztus 20-áig terjedő tudósításai alapján az ideai termést a következőképp becsüli föl:

	Ideai becslés	1898-ji termés métermázsákban
Buza	37.357,986	34.897,705
Rozs	11.993,182	11.799,661
Árpa	12.591,416	12.483,020
Zab	11.250,649	11.424,423

Ezek szerint az ideai termés nem sokkal jobb, mint a tavalyi és csak a búzában volna tetemesebb, mintegy 2 $\frac{1}{2}$ millió mm.-nyi nagyobb hozam.

— Tanulmányut Romániába és Kis-Azsiába. A kereskedelemügyi miniszter a keleti kereskedelmi akadémián alapított 1200 frtos ösztöndíjat Bosznay Dezső, a 800 frtos ösztöndíjat pedig Zoltai József végzett hallgatóknak adományozta. Bosznay Dezső tanulmányutja Kis-Azsiának tenger melléki és a vasuti hálózat mellett fekvő városaira, — Zoltai József tanulmányutja pedig Románia tengerpart-vidékére (Dobruđa) és Bessarabiára terjed. Az ösztöndíjasok tartoznak az említett vidékek kereskedelmi viszonyait a hazai kivitel szempontjából behatóan tanulmányozni, miért is utjok megkezdése előtt két havi időre a magyar kereskedelmi muzeum igazgatóságához osztattak be a szükséges előismeretek elsajátítása céljából. Nem ártana, ha ilyen alkalmakkor mezőgazdasági terményeink kivitelére is gondolonánk, nem csak az ipariakra.

— A székely munkások Oláhországban. A „Székely Lapok” újabb érdekes adatokat közöl a székelyek kivándorlásáról. Nemrég ugyanis a debreczeni gazdasági egyesület titkára a székely megyékben járt munkások szerződötése végett, de ott lebeszéltek szándékáról és pedig azért, mert a székelyek között nincsen munkásfőnökség. Ezzel szemben a maros-vásárhelyi újság számokkal mutatja ki, hogy milyen mértékben ölt a székelyek kivándorlása. Ez év

tavasza Háromszék megye keleti részéből Oláhországba 1266 munkást szerződtek cukorra kapálásra és pedig: Esztelekről 80, Bereczkből 232, Lemhényből 283, Nyujtóról 80, Polyánból 60, Martonosról 33, Felcsernátonból 27, Szászfaluról 94, Csomortánból 153, Almásról 132, Sársfaluról 43 munkást, a felnőtteknek a munkanapokra 1 frank 10 bani fizetés jár, a mi 50 krajczárnak felel meg. Ezenkívül élelmezést is kapnak és pedig minden felnőtt munkás hetenkint 2 kgr. kukorica lisztet, 1 kgr. húst, 1 kgr. turót, 1 kgr. főzeléket és 1 liter pálinkát. A gyermekek ennek a bérnek a felét kapják. Jellegző, hogy valahányszor az oláh-kivándorlást ügynököket föltartóztatják, ezek rögtön táviratoznak a kormánynak, vagy alispánnak, a honnan aztán rendszerint megkapják az engedelmet a kivándorlók toborzására. A székeltek többnyire családotlan térnek vissza Oláhországból. Rongyosan, éhesen kísérik őket a román csendőrök a határig. A kivándorlás még sem csökkent, ellenkezőleg a legutóbbi években is következetesen növekszik. Ha kutatjuk, megtaláljuk az okokat is, miért van ez így. Azért, mert a keleti forgalomból táplálkozó kézműipar tönkrement. A nagyobb iparvállalatok megszűntek, köztük a száz év óta fennálló búkszádi üveggyár, a balánbányai rézbánya, a parajdi gyujtógyár, a fülei vasgyár, a kovásznai vasbánya és hámor. Megszűntek az ipari szeszgyárak. A székelőföldön napi járó területeken nem látni egy gyárkéményt. Itt-ott az erdőlés nyujt még keresetet a letaroltság s Háromszéken az ujonnan felállított dohánygyár foglalkoztat néhány száz leányt. A nép el van adósodva a nagy perczenekkel dolgozó takarékpénztáraknak s a kamatok és törlesztést Oláhországba jár ki keresni az egykor jobb módú gazda is. A kivándorlásra nézve nem kell másra hivatkozni, mint Becze Antal csikmegyei alispán legutóbbi féle évi jelentésére. Az alispán a megye közgyűlésén panaszolta, hogy az élelmes és dolgozó csiki nép eladósodott és a takarékpénztárak ajtai előtt tolong. A telekkönyveknél a teherlapokhoz újakat kellett fűzni. Egyáltalán minden arra mutat, hogy bizony nagy a székelők között a munkás-főlőség s az oláhországi kivándorlásnak azzal kellene elejét venni, hogy saját földjükön adnának munkát a székelőknek.

— **Inség Romániában.** Az a rendkívül rossz termés, a mely Romániának csaknem minden részében, kivált gabonaneműekben és takarmányfélésekben mutatkozik, nagy inséget idézett elő az országban. Már eddig is milliókra rug az a segélyezés, a mit a román kormány nyujtott; csupán szénabevásárlásokra 6 millió franknál is többet fordított a kormány s ezen az összegben 900000000 waggonra rugó szénát (szálas takarmányt) vásároltak már össze leginkább Magyarországon (a királyhágón tuli részeken) és részben a Bukovinában. A hiány a szénában nagy arányú és mert a szalma is hiányzik nagyobbára azokon a vidékeken, ahol az őszi gabona teljesen kiveszett, vagy kiszántották, az sem lehetetlen, hogy a román kormány intézkedni fog az iránt is, hogy a magyar piacokon szalmaféleket vásároljanak azok a kiküldöttek, akik ma még csupán csak szénát vásárolnak. A román kormány egyik tagja, Fleva földmívelésügyi miniszter, állandóan az inséges vidékeken tartózkodik s intézkedik a helyszínen; egyúttal azonban enyhíti is a nyomort, mely már-már veszedelmes jelleggel kezd ölteni.

— **Gazdasági tudósítás.** (Az Erd. Gazda részére.) Kis-Orosz, 1899. aug. 23.

Általán véve a termés kielégítő; sem szép reményünk, sem korai félelmünk, aggodalmunk nem teljesült; nem teljesült tavaszi vérmes reményünk, melyet a vetések hallatlan buja fejlődése keltett; de nem teljesült aggodalmunk sem, mely a tartós esőzés miatt kelt szívdobogásban, általános rozsdával, vagy általános elrohádással fenyegetvén tulkövért vetéseinket. Egyik sem köszöntvén be, megma-

radunk az arany közúton s az a legjobb. Határozottabban, vagyis számokban írva, így formán áll a hozam holdankint: szálas állapotban 30-35 kereszt, a 15 kéve, 450-525 kéve, száz kéve 3-4 pozsonyi mérőt adván, holdankint szemben 18-20 p. m. a szűrűről mérve, piacra készítve hét mmázsa, súlya 80-81 k. Eladni való tehát volna, de az ára nem akar emelkedni, a börze még mindig lenyomja, tudván, hogy most van az adófizetés, meg más fizetések ideje. Később talán emelkedni fog s ha 8-9 forintot elérne, gazdáink meg lennének elégedve.

Árpa és zab hasonlóan fizetett, azaz a közép hozamot nem haladta meg. Szemben és súlyban kielégítő. Holdankint 20-25 mérő.

A kukorica sokat szenvedett a nagy szárazság miatt s a közép termésen nagyon alól maradt, sőt sok helyen határozottan rossz, mert alig lesz egy kocsival holdankint. A gyorsan fejlődött gyenge kukoricára jött a 26-28 fokos meleg, mely július 15-től állandóan tartott s fölperzselt mindent; se szél, se harmat nem enyhítette az izzó hőséget; gyönyörű kukoricáink bámulatos hamar leszültek; azon kívül a korai vetésüket a kukac is megrongálta csőben és szárban egyaránt. Ez nagy csapás, mivel a kukorica hiánya nagyon megnehezíti a szegény ember életét.

Az összes kapás növények megsínlették a nagy szárazságot. Bab, burgonya, tök, diunya, takarmányrépa mind igen silány hozamot ad.

A szőlőben is óriás kár esett, mivel tulgazdag termésünk volt; a sok eső következtében sok lett a peronoszpora is; július 4-iki tudósításomban írtam: „ha nem bírunk kellőleg védekezni, óriás kárt szenvedünk.” Fájdalom! a jóslatom valósult, a 30-40 hektóra becsült termés, ma tíz hektó sem ígér. — A sok eső következtében a védekezés szabályosan és rendezően nem történhetvén meg, iszonyu peronoszpora lepte meg a szőlőt, mely a leveleket tűzként leperzselt. Különben a peronoszpora szeszélye és természete meg nagyon sok dolgot ad a tudósoknak, mert az megfoghatatlan s meg nem magyarázható. Saját kertemről, tehát közvetlen tapasztalásból beszélek. A permetező anyagot a legontosabban magam készíttem, a permetezőre szigoruan felügyelek, napot, időt megválasztok s íme, kertem fele a szó valódi értelmében elsült, a másik fele szép zöld, sértetlen, egészséges és fris; és van a faluban, a mely egy csepp vízzel sem lett permetezve és... szép, zöld, egészséges, rajta a peronoszporának nyoma sincs. Hogyan lehet ez? Ez a tudósokat érdekli s nem tartozik e tudósítás keretébe. E bajhoz járult még a lisztharmat, a szőlőmoly, a szárazság és a hőség, mindezt a bogycák fejlődését észrevehetően akadályozta, sőt sok helyen száradást és rohadást idézett elő s így szomorú szüreti kilátásunk van s nem lesz vig szüretünk — ez már biztos. Nagy hordóink üresen maradnak.

Gyümölcsfélék. Daczára a tavaszi tengersok hernyónak, almánk bőségesen van s csodálatos dolog, hogy fölötte egészséges, nem hull; ellenkezőleg a magvaváló szilva nagyon férges és így nagyon hull is; ez is drága lesz vidékünkön, hacsak az erdélyrészi szilvasok nem segítenek. Nemesített őszi barack kevés, közönségesből van elegendő; birsalma sok és szép; a téli almák jól tartják magukat.

Mindezek után bő és kielégítő esztendőről szó sem lehet s nem minden aggodalom nélkül megyünk a télnek, hej, pedig: „Megbűnhődte már e nép a multat s jövődőt,“ nagyon elviselhetne egy kövér esztendő.

Ambrus József.

1899. aug. 29.

Időjárás. Az észak-nyugati depresszió keleti irányban terjeszkedik s vele kapcsolatban a Biscaya-öböl felől egy csekélyebb intenzitású maximum nyomul a kontinensbe. A keleti depresszió elvonulóban van.

A lecsapódások az európai kontinensen úgy megnyírásiág. mint kiterjedés tekintetében növekedtek. A hőmérséklet eloszlásában nincs lényeges változás.

Hazánkban az idő enyhébb lett; az ország nyugati részein, de elvtve az Alföldön is gyenge esők voltak, csupán Drenkova jelent erősebb záport, melyet zivatar kísért.

Jóslat: Enyhe idő várható helyenkint esővel.

Hőmérséklet: Budapest 16.1, Ó-Gyalla 15.6, Szeged 19.0, Kolozsvár 14.0, Zágráb 19.1, Berlin 16.0, Bécs 15.3, Páris 15.6, Róma —, Szentpétervár —, Konstantinápoly —.

Budapesti gabonatözsde.

I. Készárúüzlet.

		1899. augusztus 2.	
Buza 76 kilós		frt	8 10—8 65
rozs új elsőrendű			6 45—6 55
” ” másodikrendű			6 35—6 45
árpa ” takarmány			5 80—5 90
” ” égetni való			5 40—5 60
” ” sörfőzésre való			6 60—7 —
zab ”			5 45—5 65
tengeri ó-bánsági			4 60—4 85
” másnemű			0—0—
repce új káposzta			11 30—11 80
Köles új			4 15—4 45

II. Határidő-üzlet.

1899. aug. 29.

Kötések. Az üzlet folyamán a következő kötések történtek:

4 órai zárlatkor:

Buza októberre	8.38, 8.39	8.44, 8.42
1900 ápr.-ra	8.68, 8.70	8.72, 8.74.
Rozs októberre	6.66, 6.70	6.79.
Zab októberre		5.27, 5.28.
Tengeri szept.-re	4.82,	4.84,
” májusra	5.01, 5.02,	5.04, 5.03.
Repce augusztusra	—, —, —,	—, —, —,

Budapesti értéktözsde.

A transzváli események újabb bonyodalma és a pénzszűke folytán a mai tözsde kezdetleg szilárdság után ellanyhult és tartott ártolyamokkal zárult.

Zárlatkor maradt:

Oszttrák hitelrészevény	985.20
Magyar hitelrészevény	392.—
Leszámitoló bank	258.75

Kolozsvári piac.

1899. augusztus 30.

A csütörtöki (augusztus 31-iki) **hetivásáron** a következő árakat jegyeztük föl.

Buza 78 klgrm.	frt 7 80—0 —
Rozs 68 ”	frt 5 20 0 —
Tengeri legjobb	frt 4 80—0 —
Zab 42 ”	frt 4 50—0 —
Széna q.	frt 2 80
Fa usztatott	frt 2 60
Fa nem usztatott	frt 3 —
Marhahús I. oszt.	52 kr.
II.	48 kr.
Csirke párja nagyság szerint	40—55—75 kr.
tojás 5 drb.	10 kr.

LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG: Az irodalmi szakosztály elnöke: Br. BÁNYFY ERNŐ, alelnök: SZABÓ SÁMUEL, tagok: Br. FEILITZSCH ARTHUR, Dr. GIDÓFALVY ISTVÁN, GYÁRFÁS BENEDEK, KUSZKÓ ISTVÁN, LÉSZAI FERENCZ, Bárány MANNBERG SÁNDOR, TUBA LAJOS, TURCSÁNYI GYULA.

Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társszerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

A kiadóhivatal vezetője:

MARSELEK FERENCZ.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJDONA.

HIRDETÉSEK.

„Erdélyi Gazdasági Egylet“ könyvkiadó-vállalatában megjelent füzetek jegyzéke és ára:

1. Réti János, „A trágyáról, a trágyázásról és a trágyakezelésről szükséges tudnivalók III-ik kiadás 30 kr. 2. Gáspár József, „A kaszálók és legelők ápolása.“ III-ik kiadás 25 kr. 3. Virág Elek, „A sertéshizlalásról.“ III-ik kiadás 25 kr. 4. Jormay Béla, „A borjúk fölneveléséről“ III-ik kiadás 25 kr. 5. Herényi Gothárd Sándor, „A takarmányrépa.“ III kiadás 25 kr. 6. Hauer Géza, „Afejőstehénről.“ III. kiadás 30 kr. 7. Hensch Árpád, „A szántás-vetésről“ III kiadás 25 kr. 8. Jakab László, „Útmutató a ragadós állati betegségek elleni védekezésben“ III. kiadás 25 kr. 9. Domokos Kálmán, „Az építkező gazda.“ III. kiadás 50 kr. 10. Ruisz Gyula, „A kukorica műveléséről.“ III. kiadás 25 kr. 11. Dr. Szaniszló Albert, „A gazdát érdeklő káros és hasznos állatokról“ III. kiadás 25 kr. 12. Ritter Gusztáv, „A házi kert.“ III. kiadás 40 kr. 13. Gáspár József, „Baromfi-tenyésztés.“ III. kiadás 35 kr. 14. Cserhádi Sándor, „A csalamádé termesztése, bevermelése és etetése“ III. kiadás 25 kr. 15. Csájlík István, „Csikónevelés.“ III. kiadás 25 kr. 16. K. Vörös Sándor, „A dohánytermesztéséről“ 35 kr. 17. Ásványi Lajos, „A vörös lóher termesztéséről.“ 35 kr. 18. Ritter Gusztáv, „Gyümölcserkéscsésztés“ II. kiadás 35 kr. 19. Herényi Gothárd Sándor, „A nyers takarmányok eltevése, különös tekintettel a zombolyai kazalra“ II. kiadás 25 kr.

20. K. Vörös Sándor, „A gazdaságok berendezéséről.“ II kiadás 45 kr. 21. Marc Ferencz, „A kosárfűz termelése“ 25 kr. 22. Kovácsy Béla, „Házi állataink takarmányozása“ 50 kr. 23. Grasseli Miklós, „A len- és kender termeléséről és áztatásáról“ 24 kr. 24. L'Huillier István, „Konyhakerti magvak termelése“ 50 kr. 25. Réti János, „A komlótermeléséről“ 25 kr. 29. Gáspár József, „A méhtenyésztéséről“ 30 kr. 27. Péter Béla, „A gabonafélék, a burgonya és a szőlő legfontosabb gombabetegségei“ 50 kr. 28. Nemes István, „Talajjavítás lecsapolással“ 50 kr. 29. Réti János, „A legjobb takarmányfűvekről“ 25 kr. 30. Nemes István, „Az öntözés“ 50 kr. 31. Jakab László, „Hasznos tudnivalók az állati szüléset köréből“ 50 kr. 32. Szűts Mihály, „A jégkár ellen való biztosítás és a károk becslése“ 50 kr. 33. K. Vörös Sándor, „Gazda számvitele“ 40 kr. 34. Péter Béla, „A vetőmag eltartásáról“ 30 kr. 35. Péter Béla, „A vetőmag eltartásáról és a magtárban kárt tevő állatokról“ 25 kr. 36. Monostori Károly, „Házi állataink egészségének tentartásáról“, 25 kr.

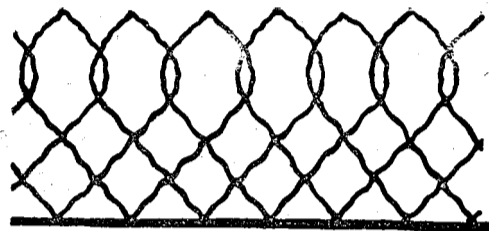
Mind a harminczhat füzet ára együtt megrendelve csak 7 frt 20 kr. Ha egy címre egyszerre 500 füzet rendeltek, tetszés szerint válogatva egy vagy több füzetet a jegyzékben felvett 36 füzet közül, egy füzetet egyre-másra 20 krajczárral fogunk számitani Megrendelés és pénz „az Erdélyi Gazdasági Egylet pénztára Kolozsvár“ cím alatt küldendő A pénz beküldésével megrendeltek bérmentve tételnek postára. (51.)

LÉBER GYULA

első erdélyi sodrony szövet-fonat és szita-áru gyára

KOLOZSVÁRT, Torda-utca 9. szám.

Ajánlja minden e szakba vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek, stb. bekerítéséhez való **Gép-sodrony-fonatait**, majorsági udvarok fonattal való bevonását; pincze, padlás, felső viláosságai, magtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, átlányó rosták, szén, koks, kavics válogatásához; szikrafogók gépekhez. Zöldre festett légy szövet, szelelő és lóher-rosták. Backer-féle rosták és egyébféle használatra vas-, réz- és czinszövetek, Kruppa-sodrony szegélyzetek, aczél tüskés sodrony-kertek s. a. t. bekerítésére. Különbféle mintákban, fakeretbe foglalt rosták és sziták, ruganyos ágybetétek (mátrác), sodrony-láb-türlők. Képes árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálok. (121. 4-25.)

GRAEPEL HUGÓ gép- és rostalemezgyár, malomépítészete

BUDAPESTEN, V. ker., Külső Váci-út 46. szám.

Marshall Sons & Co. Lmtd angolszági gépgyár vezérigénye ajánl utolérhetlen szerkezetű és minőségű Marshall-féle

gőzmozgonyokat és gőzcséplőgépeket,

(30.)

szabadalmazott kombinált gabona- és lóhercséplőgépeket

két cséplődobbal,

szabadalmazott gabonacséplőgépeket kombinálva kukorica-morzsolóval, GIBAS-féle szabad. kazalozókészülék (golyt), — HARRISON-féle „Albion“ őrlőgépeket.

Malomépítészeti osztályom elvállal gazdasági malmok, magas-, félmagas és vāmörliómalom teljes berendezését és takarmánykamrák felállítását — Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Bükszádön (Háromszék megye) a gróf Mikes család tulajdonát képező mintegy 270 kat. hold szántó, 150 hold kaszáló, 7000 hold erdei legelő gazdasági épületekkel, 19 holdas gyümölcsösssel

f. évi szeptember 29-től

haszonbérbe adatik.

A bérlet tárgya egy szeszgyár létesítésére kiválóan alkalmas.

Bővebb felvilágosítást az urad. igazgatósága nyújt. (205.)

FALB

sok esős és zivataros időt jósol julius és augusztus hónapokra; ajánlatos tehát, hogy a gazdák lássák el magukat idejekorán vízhatlan takaróponyvákkal, melyek elismert legjobb minőségben a legolcsóbb gyári áron kaphatók Fischer J., ponyva- és zsákgyárában, Budapest, Nagykorona-utca 18. Alapított 1882. Minták kívánatra ingyen és bérmentve. (195.)

FISCHER PÉTER és Társa

cs. és kir. udvari szállítók

mű- és kötszer-gyárosok

BUDAPESTEN.

Raktár és gyár: IV. Kossuth Lajos-utca 6.

Ajánlják mindennemű állatorvosi mű- és kötszerrel dúsan felszerelt raktárukat, mely mindenféle újabb szerkezetű sebészi, szülészeti, boncztoni, patkolástani és más állatgyógyászati czélokra szükséges eszközöket tartalmaz.

1894. évi árjegyzékét kívánatra beküldünk.

Eszközök javítása és átalakítása is elvállaltatik. (7.)

THÉK ENDRE zongora-raktára

Kolozsvárt, Unio-utca 12. sz. a. I. emelet.

Hangszereim hangszépség dolgában nemcsak utolérlik a külföldi gyártmányokat, de a legújabb találmányok alkalmazása által azokat sok tekintetben fölül is mulják.

Araim jutányosak, a fizetési feltételek előnyösek.

Képes árjegyzék rendelkezésre áll s kívánatra bárhova megküldetik. Gyártmányaimat a művelt nagyközönség szives figyelmébe

ajánlom.

(152.)

Zongora-gyáram a legkiválóbb hazai és külföldi erővel rendelkezik s nem kimélve sem költséget, sem fáradságot, az üzemet úgy rendeztem be, hogy a zongora minden alkatrésze, saját felügyeletem alatt gyáramban készüljön Épen ezen oknál fogva azok jóságáért és tartósságáért minden irányban kezessége vállalok.

Tisztelettel THÉK ENDRE budapesti zongoragyáros.

Elismerő nyilatkozatok.

Ő Fensége Salvator Lipót főherceg udvarmesterei hivatala.

Általános Asbestáru-gyár.

Ő császári és királyi Fensége Salvator Lipót főherceg rendkívül megvan elégedve az asbesttalpalelt cipőkkel. Ő fensége hosszabb gyalog kiránduláson használta e cipőket és érezte, hogy lábai nem fáradtak úgy el, mint más közönséges cipőknél. Küldök egy pár vadász-cipőt, hogy annak a mintájára készítsenek másikat asbesttalpalelttel, ugyanannál a cipésznél s aztán küldjék ide.

Hisszük, hogy e vadász-cipők ép oly jók lesznek és ép oly megfelelőek, a mint megfelelőek voltak a szalonczipők.

Zágráb, 1898. július hó 8-án.

KRAHL, huszárkapitány.

A nagyméltóságú magyar kir. honvédelmi miniszter által kiadott 65917/VII. nyilatkozatban a honvédség részére megrendelt és beszállított Asbesttalpak, hivatalosan jónak és czélszerűnek ismertettek el.

Magyarország volt miniszterelnöke, a közigazgatási bíróság elnöke, a következőket írja:

Tisztelt Doktor úr!

Az asbestbetűtű cipők kitűnőnek bizonyultak, szilárdan és puhán járok; megszűnt minden lábfájásom, úgy, hogy — azt hiszem — lábbajom semmi további orvoslást nem igényel.

Szives tanácsát köszöni

Dánoson, 1897. évi szeptember 17-én.

tisztelő hiva

VEKERLE SÁNDOR.

Ne viseljen Ön lábbelit a Dr. Högyes-féle szabadalmazott Asbesttalpalelt nélkül.

Óvjuk lábainkat hidegtől, nedvességtől és meghűléstől.

Ovakodjunk a hamisításoktól,

Csakis védjeggyel ellátott talpak valódiak.

Nincs többé lábfájás!

Sem tyúkszem, sem izzadós láb, sem bőrkeményedés,

sem lábdaganat, sem lábégés. (167.)

Rövid idejű viselés után megkönnyebbül a járása annak, ki cipőjét dr. Högyes-féle, az egész világon szabadalmazott asbesttalpalelttel látja el. Árak: Homok-talp párja 40 kr., egyszerű szövésű Asbest-talp 60 kr., kettősvastagságú 1 frt 20 kr.

Az asbesttalpalelt kitűnőségét legjobban bizonyítja, hogy a cs. és kir. közös hadseregnek s a m. kir. honvédségnek eddig 22 500 pár szállított.

Egy pár asbesttalp a legerősebb járásnál is eltart egy évig.

Szétküldés csakis utánvétellel, vagy a pénz előleges beküldése mellett. Felvilágosítások, prospectusok és köszönetnyilvánítások ingyen.

Czipészek és viszonteladóknek megfelelő árengedmény.

Egyedüli elárúsító raktár nagyban és kicsinyben:

LAKATOS JÓZSEF koronás árúháza, **KOLOZSVÁR**

Belközép-utca 13.

Díszmü, játék, rövláru, czipő és üveg, porcellán áruk nagy raktára.

Ugron Gábor

fedélcserépei és diszfalburkoló (verblender) téglái.

Az erdélyi részeken egyedüliek.

Eddig vakolat nélküli (Rokban) építéshez való finom téglát messziről kellett hozatni. Ezután Erdélyben is kapható és olcsóbban, mint Budapesten.

Ugron Gábornak székely-udvarhelyi (bethlenfalvi) téglá- és fedélcserép gyárában kétféle cserép készül: gépekkel gyurva és kivette.

1. **Franczia cserépszindely** (hornyolt cserép), melynek méretei következők: szélessége 21 cm., hossza 40 cm., egy négyszögmetert fed 15 drb., egy Waggonba felmegy 4300—4500 darab. Készül jobb és bal félcserép is. — Ára Székely-Udvarhelyen waggonban ezerének 22 frt.

Előnyei: ugyanazon fedélterületen a fedésre szükséges cserép súlya 35% könnyebb, mint bármily más cserép súlya. A lécezés 32 centimeterre történvén, fele lécz kell. A fedél egy egészet képez, mely alá eső be nem szivárog, hó be nem fúvódik, belül hat üres légcatornája lévén, a hőség és hideg gyors átváltozatainak ellenáll, télen meleg, nyáron hűvös fedeleket alkot.

2. **Közönséges fedélcserép** gépekkel gyurva egyenletes minőségű agyagból, melynek méretei következők: hossza 40 cm., szélessége 17.5 cm., egy négyszögmetert fed 32 drb., lécezni alája lehet 18 cm-terre, egy waggonba felmegy 7300 drb. Ára székely-udvarhelyi állomáson waggonban ezerének 13 frt. Vakolat nélküli való épületek emelésére diszfalburkoló téglák, szárazon lisztte őrölt agyagból hidraulikus sajtók magas nyomásával készül, a legutolsó és legalkalmasabb gépekkel. Ára az egésznek 50 frt, a félnek 35 frt, a negyedeknek 23 frt Udvarhelyen waggonban.

Alagsóvek igen erősek 4, 3, 2 hüvelyk átmérővel eladatnak 36, 25 és 18 frtért ab waggonban.

— Minták bérmentesen küldetnek szívesen. —

A megrendelések a „Székely-egyleti takarékpénztár“-hoz, vagy Ugron Gáborhoz intézendők Székely-Udvarhelyen.

(204.)

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

BUDAPESTEN, VIII., József-körut 8.

Alakult 1894. évben.

Elnök: TELEKI GÉZA gróf

Alelnök: CSÁVOSSY BÉLA.

Igazgatósági tagok:

ANDRÁSSY GÉZA gróf, DESSEVFFY ARISTID, PÜSPÖKY EMIL, SZŐNYI ZSIGMOND
TELEKI SÁNDOR gr.

Vezérigazgató: SZŐNYI ZSIGMOND.

Az Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet a gazdaközönség általános elismerése szerint a biztosítás terén híven megfelel hivatásának; folyton fejleszté a reformokat, melyeket a gazdaközönség évek óta sürgetett és a károknak gyors és méltányos kiegyenlítésével a felek teljes melegegedését vívta ki magának; az

épület és átalány (pauschal) biztosításnál rendkívül mérsékelt díjaival tetemes megtakarítást tesz lehetővé, a szövetkezet pusztán csak a díjakat számítja fel a megfelelő kincstári bélyeggel; — minden más illeték kizárásával.

A takarmány és szalmáseleség

biztosítása egy intézetnél sem eszközölhető oly olcsón és oly kedvező feltételek mellett, mint a szövetkezetnél.

Gazdasági egyesületi tagok — tekintet nélkül a biztosított érték nagyságára — a tiszta díjból 5% díjengedményben részesülnek.

Kiszagadk, ha huszan egyszerre, egy csoportban, de külön-külön ajánlattal terményeiket biztosítják, 10% engedményben részesülnek.

Bővebb felvilágosítással szolgál az igazgatóság Budapesten (József-körut 8.) és a vidéken létesített ügynökségek. (185.)

STOLCZ WINCZE

Kolozsvár főtér 11.

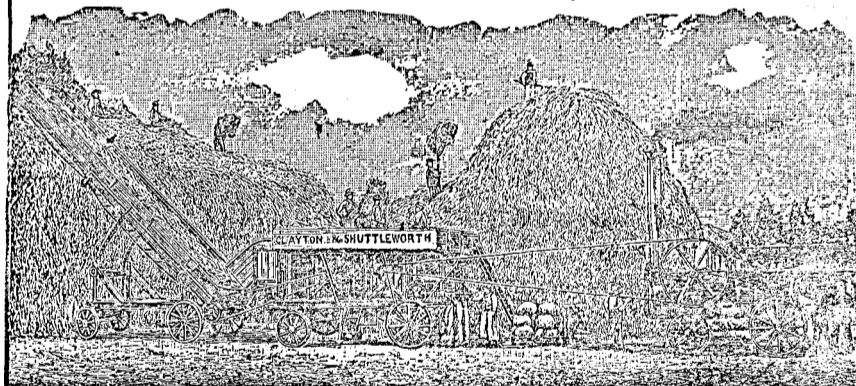
Arany, Ezüst, Ékszer

javitások, átalakítások, valamint minden új munkák szakszerű előállítása pontosan eszközöltetik. (127.)

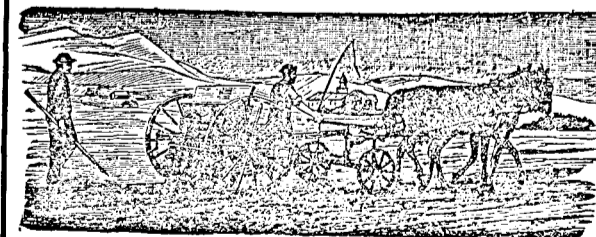
Clayton & Shuttleworth

nezőgazdasági gépgyárosok Budapest Váci-körut 63. sz.

által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak:

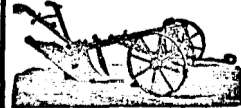
Locomobil és gőzcséplőgép-készletek 2 1/2 egész 12 lóerőig, továbbá járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák.

„Columbia-Drill“

legjobb sorvetőgépek, szecskavágók, répvágók, kukoricza-morzsolók, darálók, őrő-malmok, egyetemes acél-ekék.

2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

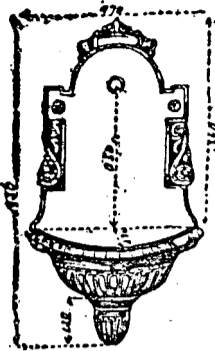
Részletes árjegysékek kiadatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Lincolni törzsgyárunk a világ legnagyobb locomobil- és cséplőgép-gyára.

BARANYI JÁNOS

épület műbádogos, vízvezetési és csatornázási vállalkozó
Kolozsivárt, Széchenyi-tér 5-6 sz. Telefonszám 101.
PÁRISI DISZOKLEVÉLLEL Elvállal és készít az alább fel-
sorolt munkákat jótállás mel-
lett és lehető olcsó árban.

Bádogos munkák

épületekre eresz csatornákat és egyéb diszitményeket horgony vagy bármintemű fémekből rajz vagy minta szerint, ezen kívül üzletben kapható és megrendelhető mindenemű konyhaberendezések.

Vízvezeték és csatornázás

magán gazdasági telepekre, vagy magán épületek városi vezeték összekötésére, teljes magán fürdőket, szivattyúk, fecskendők,

szökőkutak, stb. **csatornázások** vas, ólom vagy kőanyag csövekből, (closetek) minden kivételben, vizelő, miosdók és kiöntők szerelését. (148.)

Fürdőkádak kölesön kaphatók!

Fedél és csatornafestést felvállal!

A fenti munkálatok évi javítását és jókarban tartását olcsón eszközli helyben mint vidéken.

Papp László

kávé-, fűszer-, bor- és csemege kereskedő
Kolozsivárt, Theologia épület.

Ajánlja a helybeli és vidéki n. é. közönségnek raktárán levő kitünő minőségű és ízű kávéit.

ÁRJEGYZÉK.

	frt kr.
1 kgr. Sántos válogatott	1.14
1 " Jamaikai jóízű erőteljes	1.80
1 " Guatemala fin., igen ajánlható	1.48
1 " Portorico közép szemű finom	1.62
1 " Portorico legfinom. erős, nagyszemű	1.82
1 " Ceylon finom	1.70
1 " Ceylon nagyszemű. igen finom	1.92
1 " Cuba nagyszemű legfinomabb	2.02
1 " Arany jáva, zamatos	1.90
1 " Mocca arabiai	1.92
1 " Gyöngy zamatos, fin. minőség	1.80
1 " Gyöngy nagyszemű, kiváló minőség	2.10

Vidéki megrendelésnél bérmentve kilonként 6 krral drágább.

Megrendelések postán utánvétellel 5 kilós Zsákcokskáknban több fajta kávéból is összeállítva küldetnek.

Kitünő minőségű kávéimmal a versenyt bármely fiumei, triezsi és hamburgi cégekkel kiállom. (193.)

Hangszergyár!

Saját gyártmányu hegedűk, gordonkák, gitárok, citerák, czimbalmok, fa- és réz fuvóhangszerek, valamint azok alkatrészeinek nagy választéku raktára; továbbá német és olasz

hurokat

BRAUN MIHÁLY

KOLOZSVÁR

Wesselényi Miklós-u. 18.

Mindennemű javítások

pontosan és olcsón eszközöltetnek Vidéki megrendelések gyorsan teljesítetnek.

Árjegyzék

kívánatra ingyen és bérmentve. (117.)

KASSANTAL

aranyozó-üzlete

Kolozsivárt, Belközép-utca 14. szám.

Aranyozó műhelyében készít új képereteket tükörkereteket, consolokat, szalon-asztalt, függönytartókat. Mindenféle aranyozott butorokat elvállal jutányos árban felelősség mellett.

Régi keretek aranyozását jutányos árban.

Továbbá templomi aranyozásokat, új oltár készítését rajz szerint. Régi oltárokat újból aranyozását a legjobb csiszolt arannyal

jutányos árban, felelősség mellett elvállal.

Oltár gyertyatartókat, feszületeket jó, tiszta és tartós arannyal, aranyozásáért felelősséget vállalok.

Pontos kiszolgálás! (163.)

CSIRÁZTATÓ KÉSZÜLÉK
IGEN PRAKTIKUS, OLCSON
ELADÓ. CZIM A KIADÓBAN!
X.

Legolesőbb
bevásárlási
forrás
mindennemű

vadászfegyverek, revolverek és vadászati
cikkekben. (192.)

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Régi fegyverek ujjakkal kicseréltetnek

FÖLDESZ L. puskaművesnél

BUDAPEST. IV., MUZEUM-KÖRUT 3.

Gyümölcs és szőlő bor készitési gépek.

Gyümölcs és szőlő sajtók,

folytonosan ható kettős emeltyű szerkezettel és nyomó szabályzóval. A munka képesség 20% nagyobb, mint bármely más sajtónál.

Szőlő és gyümölcs zúzó

és bogyó morzsolók.

Teljesen felszerelt szüretelő készülékek.

Szőlő és gyümölcs őrők, Aszaló készülékek gyümölcs és főzelék aszalásra, gyümölcs-vágó és hámozó gépek, legújabb szerkezetű szabad, önműködő „Syphonia” gyümölcs és szőlővessző permetezők, gyártatnak és szállítanak jótállás mellett a legjobb kivitelben (203.)

Mayfarth Ph. és Társa

es. kir. kizár szabad gazdasági gépgyárak, vasöntöde és gőzhámor.

BÉCS, II., Taborstrasse 7z.

Kitüntetve 400 arany, ezüst és bronz éremmel

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Képviselők és viszontelárusítók felvétetnek.

Szabadalmazott

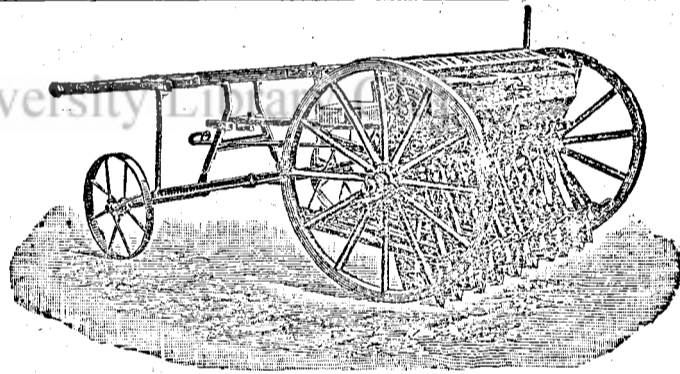
„Montania Drill” sorvetőgép

a legegyszerűbb és legtökéletesebb úgy sik, mint hegyes talajhoz.

Kitüntetések versenyeken és kiállításokon:

10 állami érem, 12 nagy arany érem, 14 ezüst érem, 10 diszoklevél és érdemdíj.

Kisbéren rendezett vetőgépversenyen szintén állami érmet nyert.

Szabadalmazott „Montania Drill” sorvetőgépeink föelnye:

minden kívánt mennyiségben, egy és ugyanazon vetőkészülékkel, legnagyobb pontossággal vet.

A magsekrény átbillentése által a benne levő gabona egy pillanat alatt visszahúzható.

Egy 17-soros „Montania” csupán 2 ló- vagy ökörvondőrt igényel.

„Montania Drill” vetőgépünket kipróbálás céljából szívesen bocsátjuk a t. gazdaközönség rendelkezésére.

Első proszniczi Gazdasági gép- és Gőzmotor-Gyár,
Wichterle F. (206.)

BUDAPEST, VI. ker., Gyár-utca 50.

— Nagy képes árlappal mindenféle gazdasági gép-ől bérmentve szolgálók. —

MÁJER MIHÁLY épület és műbádogos

Kolozsivárt, Belközép-u. 53.

Elvállal mindennemű épület bádogos munkát, fedél festést és javítást. Ajánlja raktárán dúsan felszerelt konyha és kertészeti berendezéseket. Elvállal mindennemű javítást a legolesőbb árak mellett.

Pontos és szolid munka

(162.)

Májér Mihály.

GAÁL és MOLNÁR

legnagyobb butor-raktára

KOLOZSVÁRT, Unio-utca 8—10. sz.

Saját műhelyünkben és felügyeletünk alatt szakszerűen készült

ASZTALOS és KÁRPITOS BUTORAINKAT

a legszolidabb árakban, az érdeklő közönség becses figyelmébe ajánljuk.

(164.)

Gaal és Molnár.

MALOM-

BERENDEZÉSEKET,

valamint

egyes malomgépeket, vizeskerekeket, turbinákat,
közlőműveket stb. gyárt és szállít

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

malomépítészeti gépgyára és vasöntődéje

(102.)

Budapest,

Külső Váci-út 54. szám.

Alapított 1869-ben. — Cs. és kir. udv. szállítók.

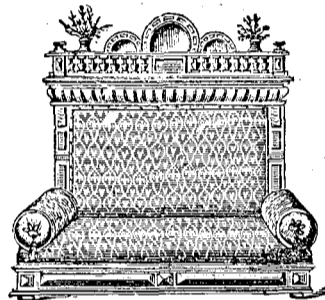
RAKTÁRAK:

KOLOZSVÁRT,
Unio-utca 5.

MAROS VÁSÁRHELYT,
Szentgyörgy-utca 2.

Mestitz Mihály és fiai

Első maros-vásárhelyi butor- és építészeti asztalos munkák gyára
gőzerőre berendezve, kárpitos és díszítő műhelyek.

A m. kir. államvasutak kolozsvári, aradi, debreczeni, szegedi, zágrábi, miskolci és budapesti üzletvezetőségeinek szállítói.

Nagy raktár saját készítményű fa- és kárpitos butorokból, függöny és szőnyegekben.

Olcsó árak, szolid munka, pontos kiszolgálás.

Kitűnő minőségű száraz amerikai parkettek jutányos árban.

(138.)

GAZDASÁGI IRODA KOLOZSVÁRT

Jókai-utca 4. — Telefon 176.

(186)

Megbízásból közvetít:

Birtokvétel és eladást.

Birtok bérletet.

Gazdasági termények értékesítését.

Gazdasági haszon állatok értékesítését.

Gazdasági gépek beszerzését és értékesítését

Gazdasági nyerstermények értékesítését.

Biztosítások eszközését.

Jelzálog kölcsön eszközését.

Gazdasági üzemtervek elkészítését és elszámolások felülvizsgálatát, melyeknek gyors, pontos és méltányos kiviteléért szavatolunk.

Clichéket árjegyzékek, könyvek, szak- és folyóiratok, katalógusok és hirdetések, valamint minden egyéb nyomtatvány illusztrálásához rajz vagy fénykép után kitűnő kivitelben és legolcsóbb áron készít és szállít.

Fischer Lipót

chemigrafikai műintézete

Budapest,

IV., Kossuth Lajos-utca 15.

az Ujvilág-utcával szemben.

Vidéki megrendelések is legnagyobb pontossággal és figyelemmel teljesíttetnek. (4.)

Magyar Jelzálog-Hitelbank

alaptőkéje teljesen befizetett 15 millió arany forint.

Képviselősege útján Kolozsvártt (Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

4% Záloglevélkölcsönök

nyujt földbirtokra: 50 évi törlesztéssel 5 százalék.

nagyobb városokban fekvő házakra 40 évi törlesztéssel 5-40 százaléknál évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítási árfolyam mellett 4 1/2 %-os záloglevélkölcsönök földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-40 százalék és nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-65 %-os évi részletfizetés mellett.

A jelzálogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értékére és a megszavazandó kölcsön összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet

bizalmi férfiai adnak véleményt. (1.)

A bank képviselőségénél kaphatók 4% és 4 1/2 %-os záloglevelek, 3% -os nyereségek.

Marcinkiewicz Ignác

férfi ruha-szabó

KOLOZSVÁRT, Belközép-utca 3. szám.

Ajánlja 18 év óta fennálló s a mai kor és divat követelményeinek teljesen megfelelően berendezett

— FÉRFI-SZABÓ-ÜZLETÉT. —

Raktáron tart nagyon szép hazai, valamint valódi angol, francia és külföldi szövet-ujdonságokat.

Ugy helyi, mint vidéki megrendeléseket szakszerű munkával pontosan és olcsón teljesít.

(150.)